

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nogle Bemærkninger
med Hensyn til
G e o g r a p h i e n,
dens Behandling og Skrifter.

Af
Christopher Peter Andersen.

→→→*←←←
Indbydelseskrift

til
den offentlige Examen i Slagelse lærde Skole
i September 1842.

—♦—
Kjøbenhavn.
Trykt hos Bianco Luno.

Nogle Bemærkninger

13

med Hensyn til

Geographien,

dens Behandling og Skrivter.

af

Christopher Peter Andersen.

Kjøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1842.

Da de materielle Kræfter synes mere og mere at ville udvikle sig og at vinde Styrke, maa derfor ogsaa Pladsen og Rummet til at virke paa ønskes større og mere udvidet. Bist er det tilslige, at vort Kjendskab til Jorden og vore geographiske Kundskaber i alle Retninger og Dele have i de hundrede Aar, siden man skrev 1742 og indtil nu, vundet saa betydeligt i Omfang og ere blevne fremskyndede med en saa fortrinlig Iver, at selv denne maatte lede til Formodning om et større Formaal og betragtes som en Forberedelse for den kommende Tid. Dristigen tør man vel ogsaa paastaae, at Europa, skøndt endnu Hovedsædet for alle intellektuelle Kræfter, paa en Maade har culmineret, og at sikkert Amerika i Forbindelse med Asien ere de Steder, hvor de følgende Slægter meest ville komme til at tumle sig. Alt vaagner i hine Verdensdele til et nyt Liv, og man undrer sig ikke saameget herover, som snarere over at denne Opvaagnen og Udvikling ikke er skeet før, naar man seer hen til Jordens Overflade og betragter Europas ubetydelige Størrelse imod det Hele og denne Verdensdeels langt ringere Frugtbarhed og maadeligere Klima.

Men denne større Masse af Kundskaber og de mange Reiser til og Jagttagelser over hidtil næsten ganske ubekjendte Lande og Folk maatte nødvendigens føre til et bedre og mere indgribende Studium af Geographien. Meget rigtigt er det

derfor, hvad et Sted *) staaer anført ved Bedømmelsen af
 F. H. Müllers „Untersuchungen über die Ländergebiete am
 Ural und am Kaukasus“, der slutte sig til hans „Erdfunde von
 Asien“: „Seit Herder seine Ideen zur Geschichte der Mensch-
 heit niederschrieb, sind wir über viele darin berührte Gegen-
 stände weit besser belehrt worden; wir würden aber sehr Un-
 recht thun, wenn wir deshalb den Mann, von dem der Anstoß
 zu so zahlreichen Studien ausging, geringer achten wollten.
 Ebenso wird vielleicht Ritter, den wir jetzt als einen der größ-
 ten Meister der Geographie verehren, nach wenigen Jahrzehnten
 in manchen Einzelheiten überholt seyn; und darin liegt, so
 paradox dieß auch klingen mag, sein Ruhm. Der Anstoß, den
 er den geographischen Studien gab, wird nachhaltig wirken,
 und noch manchen gründlichen Werken, wie das vorliegende,
 das Entstehen geben, wenn er selbst lange dahin seyn wird.
 Das ist der Vortheil und das Gepräge einer lebendigen, geist-
 vollen Auffassung, der zugleich ein eiserner Fleiß zur Seite
 steht, welcher nicht vor der Aufgabe erschrickt, die allgemeine
 Idee in allen ihren einzelnen Theilen, so weit es das mangelt-
 hafte Material zuläßt, zu verfolgen. Erst nach Werken, wie
 die von Ritter und der von ihm ausgegangenen Schule, emp-
 findet man den vollen Ekel, den die dürren geographischen
 Lehrbücher gewöhnlichen Schlags jedem einflößen müssen, der
 wirklich eine Einsicht in die Kunde der Länder und Völker
 sucht; und man empfindet die Wahrheit dessen, was unser
 Verfasser in seiner Vorrede sagt: Leider ist es ein nur allzu
 häufiges Vorurtheil, daß in der Geographie schon längst Alles
 abgemacht und fertig sey, wo doch die Kenntniß kaum erst
 ihren Anfang nimmt, und wo von einer Erkenntniß kaum
 die Rede seyn kann.“

*) Ausland für 1837, Nr. 333.

Dette Stykke, især det i Slutningen af samme Anførte, afgiver en Sandhed, som Ingen, der har befattet sig med at studere denne Videnskab, vil kunne negte, og Erfjendelsen heraf har ledet ikke alene til mere Interesse for dette Studium, men ogsaa til en bedre og klarere Opfattelse af de geographiske Gjenstande. Ritter har i denne Henseende betraadt en egen Bane, der dog, naar man rigtigt betragter samme, ikke burde være ny. Ved at fremtage et Kort over et eller andet Land henledes lettelig Tanken af Enhver, som er bekendt med det, til enten at forfølge en særegen Retning, det være sig af Bjerge, Kyster, Floder, eller nærmere at eftersee enkelte Dele og at sammenligne disse med andre lignende. Det er dette, som Ritter har gjort, i et større og mere udvidet Forhold. Men det synes derfor, som om man havde kunnet vente, at man altid havde, ved at behandle saadanne Gjenstande, næsten mere end ved nogen anden havt til Formaal at fremstille Sammenligninger, og at vore Kort og Udsigter over Jorden burde være langt fuldstændigere eller fuldkomnere, end de endnu ere *).

*) Det vil vel endnu være en god Stund, forinden vore Kort komme til at nærme sig Ligheden af de Basreliefs, som General Pfeiffer med stor Nøiagtighed har forfærdiget over en betydelig Deel af Helveticens Alper, og ligeledes Andre (Müller) over enkelte andre Egne og Stæder, eller som det store geographiske Kort over Frankrig, der ifølge et Nummer af det geographiske Selskabs Journal i Paris for 1839 er affattet efter en Maalestok af 2 Decimal-Tommer paa Milen, og hvorpaa Søer og Floder, da det ogsaa er en Art af Basrelief i det Stere, vises nøiagtigen ved rindende Bænde i smaa Kanaler af Steen, eller hvor Klipper og Bjerge ere forestillede i Miniatur, sammensatte af de samme Steenarter, hvorefter de i Virkeligheden bestaae. Men naar man imidlertid seer de vellykkede Panoramer i Kortformat, saaledes som over Elbens Løb og over Donau, naar man ved dem faaer en langt mere levende Forestilling over Landenes Forhold og Udseende, end ved de sædvanlige Kort, saa synes det dog, som om det nok kunde bringes til Udførelse,

Som en væsentlig Folge af det geographiske Studiums Fremme maatte man vente fuldstændigere og bedre Haandbøger i dette Fag. De ere ogsaa blevne meget bedre end de tidligere af samme Slags; men endskiøndt man derfor gjerne vil tilstaae dem al den Roes, som de med Billighed fortjene, saa kan man dog ikke negte, at Adskilligt endnu kan ønskes bedre eller fuldkommere. Det er ikke min Mening her at ville fremstille en egen Methode, eller at afgive en ny Plan for en saadan ny Væres og Haandbog; jeg vil kun antyde, hvad jeg savner ei alene ved Væres og Haandbøger, men ogsaa ved de større geographiske Værker.

Man har sammenlignet Jorden med det dyriske Regerne. Bjergene med deres Forgreninger skulde betegne Rygraden og Benene, og Floderne, der i Dalstrogene flød ned imellem hine, kom til at ligne Blodaarerne med deres Kanaler. Ritter forfulgte i sin topographiske Beskrivelse Flodernes Løb og Bjergenes Strog i deres naturlige Forhold, uden at bekymre sig om

at man ved Bjergenes Angivelse, Flodernes Løb, Skovenes, Moradsernes og de flade Egnes Ansættelse paa Kortet søgte at nærme sig hine Afbildninger saameget som muligt. Ved Anvendelse af dertil svarende Farver vilde det vel heller ikke blive umuligt at kunne angive Landenes og de forskellige Egnes større eller mindre Frugtbarhed, Jordens Bonitet, eller at udfinde særegne og let anskuelige Mærker for at antyde de særegne Værter og Produkter. Saadanne Kort vilde kunne bruges med Nytte og Fornøielse, og de vilde bedre svare til deres Bestemmelse end de nu meget almindelige Weimar-Kort, der i mange Dele ere meget mangelfulde. De speciellere af dem for enkelte Provindsfer, navnlig i Tydskland, ere store nok, saaledes det over Galizien efter en Maalestok af næsten $1\frac{1}{2}$ Tomme til 5 geographiske Meil; hvor der altsaa er tilstrækkelig Plads, ogsaa mange tomme Rum, men hvor man alligevel maa savne mange Bjerge og finde Meget ikke ansat, dersom man ved en udførlig Beskrivelse over dette Land (f. Ex i W. G. W. Blumenbachs Gemälde der Oesterreichischen Monarchie) vil betjene sig af det til Veiledning og Oversigt.

vilkaarlige politiske Afdelinger eller Sonderlemmelse. Med Rytter gaaer man derfor gradviis frem fra Osten imod Vesten, fra Sted til Sted uden Afbryden, men saaledes som Naturen har fremstillet Landene. Hos os har Baggesen i den topographiske Deel over Danmark fulgt for en Deel samme Methode og angivet Stæderne i den Orden, som de ligge for hinanden langs med Kysterne eller midt i Landet *). Jeg veed vel, at man har anført Dabel imod denne Maade at skrive Geographie paa, som vildledende og forstyrrende; men jeg maa tilstaae, at jeg er saa simpel, at jeg ikke kan dele denne Anskuelse, og vil neppe nogenfinde komme til at erkjende dens Gyldighed. For mig har det stedse været trivielt at maatte i større geographiske Værker arbejde mig paa langs og paa tværs først igjennem de større og fornemste Stæder, siden til dem af anden og tredie Rang, og saa fremdeles, uden mindste naturlig Orden eller efter deres Beliggenhed **).

*) Dette skal være fulgt af Schacht i hans „Lehrbuch der Geographie alter und neuer Zeit“, men jeg kjender ikke denne Bog. Saaledes har ogsaa Dr. H. Schorch gjort ved Beskrivelsen af hele Storbritanniens Begrændsning og Omrids (i hans „Geographisch-statistische Kunde von Groß-Britannien und Irland“) og ligeledes Dr. F. L. Lindner i hans „Gemälde der Europäischen Türkei“. Begge have herved givet baade et meget tydeligt og tillige et meget smukt Billede af de anførte Landes Omfang og Kyster, men ellers rettet sig i den øvrige Beskrivelse efter den sædvanlige Maade. Derimod har Dr. Meißner i hans „Gemälde der Schweiz“ (Schük's allgemeine Erdkunde, 21. Bd.) paa flere Steder med Held beskrevet adskillige Egne emtrent efter Nitters Manceer, hvorved Skildringerne have rundet meget baade i Tydelighed og i Afverling.

***) Senere følger jeg en heel anden Methode. Jeg fremlægger Kortet, vælger mig et Sted, og begynder derfra som paa en Reise at vandre enten efter Reiene eller Dalstrøgene og Flodløbene, hvorved jeg i Bogen søger efter enhver enkelt Stads Beskrivelse. Dette alene er belærende, men koster megen Tid, fordi Bøgernes Anlæg og Inddeling er aldeles imod en saadan

I alle større geographiske Værker, som jeg kjender, og ligesledes ved alle Lærebøger i denne Disciplin vil man ogsaa finde en kjedende og efter min Mening aldeles uhensigtsmæssig Fremstilling af det Mærkværdige ved de store Hovedstæders Beskrivelse. Som i et Varelexicon kan man lede og famle omkring uden al Orden eller Forbindelse i Skildringerne af Stæderne, og vist er det, at Enhver, som ønsker noie at gjøre sig bekendt med en saadan Stad, uden selv personligen at besøge den, ingenlunde vil kunne have nok af en Beileidelse af den Art. Imidlertid bliver det dog ligesaa vist, at man gjerne, endog med Bibeholdelse af Alt, hvad der henhører til det aldeles Statistiske, godt kunde i de større Værker indrette Beskrivelsen saaledes, at man ved Hjælp af en Grundtegnning maatte være istand til at opfatte en Stads Udseende og Bestanddelene i samme med en større Letthed, end det nu ved de sædvanlige er muligt. Jeg vil her og i det Følgende forsøge at gjøre denne min Paastand mere anskuelig.

Efter først at have givet en almindelig Oversigt over den Stad, man beskriver, og dertil tillige at have anført i en sammentrængt, men dog fuldstændig Korthed alle reent statistiske Forhold, om Folkemængde, Handel, Fabriker, Antallet af Kirker m. m., gaaer man over til den egentlige Beskrivelse af dens Localiteter og særegne Mærkeligheder. Saaledes til Exempel med Hovedstaden Paris.

„Paris er Hovedstaden i hele Frankrig *). Den ligger

Læsning. Ligeledes maa jeg bekjende min Skøbelighed, naar jeg ikke begriber, hvorledes man paa den ene Side bifalder, at den Unge ledes til at kunne orientere sig om Lande og Stæder efter den Beliggenhed, som de have for og til hinanden, men derimod finder det forstyrrende og til Hinder, om man ikke ved Opstillingen af Navne og Stæder i Lærebøgerne iagttager en vis politisk Rang og Orden.

*) Her skulde nu følge en almindelig Udsigt over Staden, saaledes som den findes i alle Beskrivelser.

egentlig i en Forbygning imellem Bjerge eller Høider paa begge Sider af Seinesfloden. Ved den specielle Beskrivelse af denne Stad begynde vi ved Montmartre, et Bjerg paa dens nordlige Kant med betydelige Steenbrud. Man støder her paa de ydre Boulevards (Rækker af brede Gader med Alleer til begge Sider), der omgive Paris i alle Retninger, og ved at følge den, som løber imod Vesten eller til Høire for Montmartre, kommer man paa den frie Plads, hvor Triumphbuen d'Etoile staaer. Igjennem Barrieren (Slagbom) de Neuilly dreier man derpaa af i Sydvest eller til Venstre ind i den særdeles smukke Allee af Træer (Avenue de Neuilly), der i en lang, lige Linie fører forbi de Elysæiske Marker. I denne Allee har man til Høire Faubourg (Forstaden) Chaillot, til Venstre Faubourg St. Honoré, bag hvilken den, som kaldes du Roule, ligger *). Avenuen fører videre over Ludvig d. XV's Plads (som nu kaldes Ludvig d. XVI's eller Enighedspladsen), paa hvilken Luror-Obelisken er opreist, til Trilseriernes Have foran Slottet af samme Navn. Bagved dette, men i lige Linie med det, ligger Slottet Louvre. Herfra og ned ad Seinen til Chaillot gives fem Broer over Floden **). Gaaer man fra Ludvig d. XV's Bro ligesrem over Pladsen af samme Navn, støder man paa Rue Royale og ved Enden af denne paa de egentligen saakaldte eller de indre Boulevards, der besøges ideligen af Stadens Beboere. De strække sig her fra Vest til Ost, og dreie siden af imod Syd. Paa denne Strækning føre de forskjellige Navne. Ved Boulevards de la Madeleine ligger Kirken af samme Navn. Af andre Boulevards mærkes des Italiens med Theater og Operahuset og

*) I Chaillot findes de store Reservoirer og Pomper til at bruge i Brandtilfælde.

***) Pont des Arts, Pont Royal, P. de Louis XV (XVI), P. des Invalides, P. du Champ de Mars (P. de Jena).

de Montmartre med Theatret des Variétés og dem for Panoramer og Kosmoramer. Overalt findes i og ved disse Boulevarde alle eller dog de fleste Theatre og Forlystelsessteder af alle Arter. Omkring dem er det, at Stadens mange Forstæder danne ligesom en Kreds. I Retningen fra Faubourg du Roule følge de vigtigste i denne Orden: Montmartre, Poissonnière, St. Denis, St. Martin, du Temple, St. Antoine, Picpus; og paa den anden Side af Seinen eller paa Stadens sydlige Kant: St. Victor, St. Marcel, St. Jacques og St. Michel, som alle ligge omkring den Afdeling af Hovedstaden, der kaldes l'Université. Vestligt ligened til Seinen kommer Faubourg St. Germain, der med sine yderste Punkter vender imod de Elysæiske Marker og til Faubourg Chailot*). — Indgangen til Paris skeer kun

*) Paa den hele sydlige Strækning gaar Boulevarde ikke, som paa den nordlige og østlige, imellem den egentlige Stad og Forstæderne, men udenom samme. Forstæderne indtage overalt et langt større Omfang end den egentlige Stad; men med Undtagelse af en Deel af Montmartre, St. Denis, St. Martin og St. Germain, hvor man finder nogle af de anseeligste Gader i Paris, de største Palæer og Pragtbygninger, saaledes især i St. Germain, ere de langt mindre bebyggede og beboede. Store Strækninger, fornemmelig i Forstæderne St. Antoine, St. Marcel og St. Michel, ere indtagne til Kjøkken- og Frugthaver. Her finder man smaa og lave Huse, slet klædte Folk, megen Smudsighed, hist og her ubrolagte Gyder, tarvelige Høker-Boutiquer, og flere aldeles ubenyttede Pladser. Forresten anvendes disse Udkanter af Staden til adskillige nyttige og bequemme Indretninger. Her gives paa flere forskjellige Steder yderst ude ved Barriererne en Samling af lave, med store Gaardspladse og med Muur omgivne Bygninger, som udvortes see pyntelige ud, og hvor enhver Slagter i Paris for en bestemt Afgift har sit eget Locale til at slagte i og til at tilberede Kjødet til Sælg. I Forstæderne ere ogsaa alle store Hospitaller eller lignende Stiftelser. Fra Faubourg St. Martin og langs med de østlige Forstæder løber den Kanal, som man har gravet for at skaffe Paris Vand. Den gaar fra Canal de l'Oureq og falder tilsidst i Bassin de l'Arsenal.

igjennem Slagbomme; af egentlige Porte mærkes alene to: St. Denis og St. Martin, hver ved sin Ende af Forstaden af samme Navn ind imod Boulevarderne. De ere store Triumphyorte i antik Stil, opførte af Staden Paris til Minde om Ludvig d. XIV's Seire. (Den ved St. Denis er 72 Fod høj, ligesaa bred, og den mellemste Indgang 24 Fod dyb.) Igjennem disse kommer man til den Deel af Staden, la Ville, som ligger Nord eller Nordost for Seinen. Denne er den største og meest beboede Staddeel; Husene ere meget høie, med ligeledes høie Tage, lange Brandmure og uhyre lange og smalle Storstene, men forresten slet ikke pyntelige. Gaderne ere ikke meget brede, mange smalle, særdeles urenlige og med Rendestene i Midten. De fleste Hovedgader strække sig fra Boulevarderne ned imod Seinen og overføres af mange Tværgader. Nogle af dem, især Rue St. Martin (der gaaer fra den yderste Barriere heelt igjennem Forstaden og la Ville ned til Dvaen), ere temmelig snorlige, men de allerfleste frumme og uordentlige. La Ville har ellers i dens vestlige Kant det meest glimrende af hele Paris. Saaledes udmærker den lange Gade de Rivoli (den gaaer fra den smukke Forstad St. Honoré i lige Linie bag Ludvig d. XVI's Plads og Tuileriernes Have) sig ved mange Hoteller, som beboes af Adelen og de Fornemme; og glimrende ere ogsaa Gaderne om Palais Royal, hvor den høieste Grad af Luxus i Boutiquer hersker. Gaden Rivoli ender ved Tuilerierne*). Hovedterrassen i Tuileriernes store og smukke Have vender ud imod Seinen med Udsigt til denne og til Færdselen paa Pont Royal. Terrassen til høire Side

*) Teglblænderierne, hvilket Navn Slottet har faaet efter de Teglværker, som forhen stode paa Pladsen. Det blev paa-begyndt i Aaret 1564, bestaaer af fem Pavillons med fire Corps de Logis, og Hovedfacaden har en Længde af omtrent 500 Alen.

ffilles ved et prægtigt Jerngitter fra Gaden Rivoli; og herfra har man ogsaa gjennem en bred Tværgade Udsigt til Vendome=Pladsen *), og over denne gjennem Fredens Gade til Boulevarderne. Bag Tuileriernes Slotsgaard ligger Pladsen du Carrousel, der ved en Gade af samme Navn, men ikke ligesom Tuileriernes Hovedindgang, fører til Slottet Louvre**). Til den nordre Side af Carrousel=Pladsen og ligeledes fra Louvre kommer man med faa Skridt til Palais Royal, et Slot, som først kaldtes Richelieu efter Cardinalen af dette Navn, der lod det bygge. Hovedfacaden ud imod Gaden St. Honoré er meget smuk med tre prægtige Indgange. Bag Slottet er en pyntelig fransk Have med et smukt Vandspring i Midten, og omgivet i en langagtig Firkant af Palaisets Bygninger og Arcader. (Den hele Slotsbygning er omtrent saa lang som Christiansborg Slot.) Det er i disse Arcader, hvortil Afgangen skeer gjennem Haven og særegne Indgange fra de tilstødende Gader til denne, at man finder Boutiquer af alle Arter, og hvor Pariserne kunne tilfredsstille alle deres Fornødenheder. Strax i Nordvest for denne Have træffer man Pladsen des Victoires***). En Gade af samme Navn leder imod Nord til Børsen, en sfjon og ny Bygning. Iblant andre Mærkeligheder i denne Stadsdeel fortjene ogsaa Hallerne at anbefores. Brød, Kjød, Fisk, endog Smør udsælges i egne, dertil indrettede store Haller eller meget rummelige Bygninger, som findes omspredte paa forskjellige Steder i Paris. Pladsen

*) Paa samme staar Støtten for Slaget ved Austerlitz, 135 Fod høi og støbt af 425 erobrede Kanoner.

***) Det ældste kongelige Slot i Paris, men tit ombygget. Det udgjør en ligesidet, sammenbygget Firkant, hver Side omtrent 240 Alen i Længde. Det skal være det Smukkeste, som den franske Architectur fra det syttende Aarhundrede har udført.

****) Den blev begyndt paa 1684 af Hertugen af la Feuillade til Ære for Ludvig XIV, men fuldført af Staden Paris.

des Innocens, Sydost for Palais Royal, er indrettet til et Grønttorv, og det fortjener at sees især tidlig om Morgenens, da man regner, at 6—7000 Bønder fra Omegnen besøge det med deres Varer. Meget nær de østlige Boulevarder ligger Place Royale og Pl. de la Bastille*). Over Bastillespladsen føres den førnævnte Kanal til sammes Bassin. Langs med Seinen strække Quaierne sig under forskjellige Navne, og hvoraf flere Partier især ved Tuilerierne og videre nedad Floden ere meget seeværdige. De besøges dagligen af mange Menneffer, da de tillige afbenyttes som Udsalgssteder for mangehaande Varer. — Den anden Staddeel, la Cité, ligger paa Derne du Palais og St. Louis. Den er den ældste Deel af Paris med meget snevre, krogede og stygge Gader. Ovenfor Ile St. Louis i Seinen ligger Den Louvier, hvor Brændeoplaget er for hele Paris. Ved ikke mindre end 12 Broer ere Derne forbundne med la Ville og l'Université; men af disse er Pont Neuf den mærkeligste**). Strax ved denne Bro er Pladsen Dauphiné, som er velbebygget og i Form af en Trefant, bag hvilken Justits-Paladset (Palais de la Justice)***). Broen Notre Dame fører fra Gaden St. Martin til la Cité. Den har sit Navn af Kirken Notre Dame, der

*) Den første er en fuldkommen Kvadrat paa 170 Toiser og meget symmetrisk anlagt. Dens fire Sider have 39 hele og 4 halve Pavillons, og rundt om gaar en Svilegang.

***) Den udgjør egentlig to Broer, da den er anlagt over Spidsen af Ile du Palais, og saaledes forbinder begge Flodbredder. Den er 1020 Pariser Fod lang og 54 bred, til hver Side med afsiede Gange for Fodgængere. Her stod for Revolutionen Henrik d. IV's Statue, da den, begyndt 1578, først blev færdig under denne Konge.

****) En stor og meget gammel Bygning med flere tykke Taarne, som ere forbundne ved Gallerier med hinanden, og hvori Retten og Tribunallet holdes. Ludvig den Hellige residerede paa dette Slot, og lod det forandre og gjøre større.

ved Siden af Hôtel Dieu ligger indelkemt imellem Gyder paa den sydvøstlige Kant af la Cité ligesom l'Université. Notre Dame er den ældste Kirke i Paris, blev ombygget under Childbert I i det sjette Aarhundrede, men først ganske færdig 1185. Hovedfacaden er prydet i gothisk Smag med Billedhuggerarbejde og med tre Kirkedøre og eet Taarn paa hvert Hjørne*). Hôtel Dieu er et stort, almindeligt Hospital, som kan rumme 3000 Syge. Iblant de andre Broer over Seinen til la Cité bør anføres Pont de l'Hôtel de Ville, fordi den fører til den i Revolutionen saa mærkelige Greveplads i la Ville, og ellers har sit Navn af Stad- og Raadhuset (en gammel gothisk Bygning fra 1553), som ligger paa denne Plads. Paa den nordlige Side af la Cité er en lang Quai, hvor man Huus ved Huus finder alene Uhrmagere med rigt forsynede Boutiquer; og paa sammes søndre Side en overmaade glimrende Række af Udsalg for Guld- og Sølvfager (Quai des orfèvres). Ved en anden Quai sælges i en lang Rad af Boutiquer kun chirurgiske, physiske og andre Instrumenter; ligesom imellem Broen Pont Neuf og Pont au Change, der ligger Østen for den, sees alene Boder med Jernfram. — L'Université hedder den tredie Deel af Paris. Gaaer man her fra Hôtel Dieu langs med Quaierne op ad Seinen, kommer man ved Pont de la Tourneelle, som fører fra Ile St. Louis, til et andet Frugt- og Grøntorv, hvis Varer fornemmelig bringes til det i Baade paa Floden. Strax herved er den store Wiinhalle, og mere til Siden af samme ligesom Pont du Jardin (en Jernbro, som ogsaa kaldes Pont d'Austerlitz) er den meget seværdige

*) Der hersker en reen og ædel Symmetrie i denne Kirkes hele Bygning. Udvendig holder den en Længde af 420 Fod til en Brede af 156. Indvendig har den dobbelte Søilerader, bestaaende af 74 runde Piller, og de høie Svalvinger give en stor og fri Lysning.

botaniske Have (Jardin des Plantes) med et stort Menagerie, Naturalie-Cabinet m. m. I Forstaden St. Victor, som støder hertil, ligger det store Hospital Salpêtrière, bestemt alene for gamle, vanføre, vanvittige og uheldbrelige Fruentimmer (efter Molbech et Tugthuus for offentlige Fruentimmer); og paa den anden Side af den lille Bæk Bièvre, der i flere Krumninger slynger sig ud til de Boulevard's, som omgive denne Staddeel, kommer man strax udenfor Barrieren d'Enfer til Katakomberne*). Tæt herved, men udenfor Barrieren,

*) Denne sydlige Staddeel, hvori Forstaden St. Marcel, Mont Parnasse, Faubourg St. Jacques, og videre fremad Sletterne ved Mont Souris og Gentilly, er et meget bakket Terrain med krogede og bjergige Gader, kun lidet befolkede eller bebyggede. Hsiderne bestaae egentlig af Steenlag, og derfor hentede Pariserne herfra i Fortiden deres fleste Bygningsmaterialier. Men da Bygmestrene dreve deres Udbytte uden mindste Opsigt fra Politiets Side og underminerede Terrainet i alle Retninger, kunde det ikke undgaaes, at de derved gif forvidt, og endog saaledes, at selv Palaiet Luxembourg og alle Dele af Staden Syd og Ost for samme svævede i Fare for at synke i Afgrunden. Hyppige Nedstyrtninger paa flere Steder satte Beboerne i Skræk. Man indgav Petitioner til Regjeringen om Forbud imod Udgravningerne; men først i 1777 udnævntes Ingeniurer af Kongen, som skulde raade Bod paa Faren. Deres Bestræbelser ere siden blevne kronede med Held, og betryggende Sikkerhed er frembragt. Man kjender nu nøie alle underjordiske Gange, og enhver corresponderer nøiagtigt med en tilsvarende Gade ovenfor i Byen, saa at man veed endog nøie Stedet for ethvert Huus. Skeer altsaa en Nedstyrtning, kan man paa Diebliffet finde det Sted, hvor man skal fylde og udbedre. Imidlertid indtræffe dog endnu (selv i 1835 og 37) enkelte Synkninger, men de blive stedse sjældnere. Det er i denne Anledning og for at udfylde disse underjordiske Kanaler, at man har fundet paa at bruge en Deel af samme til Gjemmested for Afdødes Been, endsskjønt de Franse ogsaa herved have fulgt en heel egen Maaneer, naagt den neppe ganske kan bifaldes eller ansees for smuk og takkelig. Man har stillet Hovedskaller og Knokler af Mennesker op som Vægge, Søjler, Altere, ogsaa ordnet dem som Festons og paa andre efter vore Begreber lidet passende Maader.

ligger Gobelins-Fabrikken, hvor de berømte Tapeter tilvirkes, en stor og vidtloftig Bygning med adskillige Gaarde, og som mere seer ud som et Palais, end som en Fabrik. Længere frem imod Vesten igennem Faubourg St. Marcel kommer man til det astronomiske Observatorium, som staaer i lige Linie med den lange og brede Allee, der strækker sig op fra det igennem Haven til Palais Luxembourg. Dette Slot, som nu er Sæde for Pairsnes Forsamlinger, er ikke stort, men i alle dets Forhold smukt og fuldkomment symmetrisk*). Haven ved Slottet er ogsaa smuk og vel vedligeholdt. Den afgiver for det sydlige Paris en lignende Promenade, som Tuileriernes Have for det nordlige. Østen for Luxembourg, i Faubourg St. Jacques, ligger det skønne Panthéon eller Kirken St. Geneviève, bygget fra 1757 i Form af et græst Kors med en rund Kuppel foroven, og hvori udmærkede Mænds Lig bisættes; og Nord herfor finder man det saakaldte latinske Land med Universitetet tilligemed alle dertil hørende Bygninger og Collegier. — Til den modsatte Side, Nord for Luxembourg, ligger Odéon, det smukkeste i Henseende til Bygning af Theatrene i Paris, og Pladsen St. Sulpice med Kirken af samme Navn. Man træder herfra ind i Forstaden St. Germain, meest beboet af den gamle og fornemme Adel i egne Hoteller**). Her finder man ogsaa udfør Ludvig XV's (Ludvig XVI's) Bro Palais Bourbon (opført 1722 aldeles i romersk Stil, kun een Etage høi, men med megen Pragt), som nu er indrettet til de Depu-

*) Det blev begyndt at bygges 1615 for Marie de Medicis efter Monstret af Paladset Pitti i Florents.

***) Herved bemærkes, at disse Hoteller have ikke deres Hovedbygninger ud imod Gaden, men rykkede langt ind fra denne, med en Forgaard og Indførselsport foran og en Have bagtil. De fleste ere opførte omtrent i een Smag fra Ludvig XIV's Tid til Midten af forrige Aarhundrede.

teredes Kammer. Og ved langs med Seinen at følge den smukke Quai henimod Vest, støder man paa Haven, som hører til Invalidernes Hospital eller Hôtel, en overmaade stor og særdeles imponerende Bygning med en Hovedfacade imod Seinen af over 600 Alens Længde. (Efter Andre 300.)*) Fra den smukke Esplanade foran Hovedsiden af Hotellet har man Udsigt igennem Haven over Seinen og Invalidernes Bro (Pont d'Antin forhen) til de Elysæiske Marker. Men imod Vest for Invalidernes Hospital er Militairskolen, en pragtfuld Bygning fra 1751, hvis Hovedside vender ud imod Marsmarken, der er en stor, fri Plads, omgivet med Grave og Alléer, og bestemt til militaire Dvælfser. Paa denne Kant findes ogsaa Museet for de franske Oldsager." Saaledes have vi draget rundt i Staden Paris efter en vis bestemt Orden, og staae atter ved Seinen, men paa den modsatte Side af det Punkt, hvorfra vi begyndte vor Vandring.

Det kan neppe være tvivlsomt, at Andre ville kunne gjøre dette baade bedre og fuldkomnere; men det har aldrig været min Hensigt at levere i denne Henseende et fuldkomment Produkt. Min Mening var kun herved at vise, hvorledes man med en Grundtegning af Paris for sig bedre, som jeg troer, er istand til at fatte et Begreb om denne Stads Udseende og Beliggenhed, end det er muligt ved en nok saa udførlig Beskrivelse af de sædvanlige i de store geographiske Værker. Men ogsaa i de almindelige Lærebøger, troer jeg, at man godt kunde anvende samme Methode, skjøndt efter en mindre Maalestof eller med større Indskrænkning i det Angivne og Meddeelte. Saaledes maa det dog alletider forekomme besynderligt for den,

*) Hotellet har Rum for 5000 Mand, er fra 1671, da det blev begyndt paa, bestaaer af mange Bygninger med 16 mindre Gaarde foruden den store Cour royale, og indtager et Areal af 17744 Quadratsavne.

der er bekjendt med Forholdene, at læse ved London den sammenblandede Masse af Gjenstande, som uden mindste Ordren fortælles om denne Stad i de fleste saadanne Bøger, uagtet den formedelst sin for det Meste udstrakte Beliggenhed langs med Themsen er lettere at opfatte end flere andre. Ikke engang det meget Bekjendte er antydet, at nemlig denne umaadelige Stad i dens østlige Kant og langs med Floden er ligesaa mærkelig for sin Udselthed og Ureenlighed, som den fra den modsatte vestlige Side er smuk, pragtfuld og anseelig. Det er ikke det gamle City alene, som udmærker sig ved smaa og krumme Gader; men det er fornemmelig Districtet Spitalfield og det Meste af hele Strækningen ved den saakaldte Strand, der ere Armodens og Elendighedens rædsomme Boliger, værre maaskee end i mange andre Hovedstæder. Jeg anfører dette efter Englændernes egne Ord.

Med vor egen Hovedstad vil jeg give en Prøve, som et Forsøg paa, hvorledes man muligen i sammentrængt Korthed kunde tegne alle Hovedstæders Forhold og Særegenheder:

„Kjøbenhavn er Hoved- og Residensstaden, og ligger ved Drefund og paa begge Sider af Rallebostrand, med 120000 Indbyggere. Staden er omgiven med Fæstningsværker, og Voldene afbenyttes meget til Spadseregange af Indvaanerne. Indgangen skeer til den ved fire Porte, Vester-, Nørre-, Øster- og Amagerport, udenfor hvilke ligge fire Forstæder, de saakaldte Broer. Igjennem Vesterport kommer man til den vestlige Deel, næsten aldeles af ny opført efter Branden 1795, med store, høie og meest smukke Bygninger. Heri findes Halmtorvet, hvis sydlige Ende støder til Vartou-Kloster, og længere fremad Gammeltorv med Raad- og Domhuset. I den nordre Deel ligger strax ved Gammeltorv Fruekirke, Petrikirke og Universitetsbygningerne. (Disse og Fruekirke ere opførte fra ny af siden Bombardementet

1807.) Igjennem den nordre (Nørre-) Port kommer man først til Kultorvet med Hausørpladsen i Nærheden. Videre frem imod Syd er det Astronomiske eller Rundetaarn med Trinitatiskirke, og Regentzen. Denne Stadsdeel blev meest ødelagt ved Bombardementet i 1807. Paa Østfiden af den strækker den længste Gade i Byen (Gøthersgaden med Nyhavn) sig i lige Linie ud til Havnen. Nordligst i denne Gade ligger den reformeerte Kirke, og lige for Rosenborg=Slot med en Have, hvortil er fri Adgang. Den østlige Stadsdeel eller Frederiksstaden er den smukkeste og regelmæssigste, med brede og lige Gader. Heri ligger bag Rosenborg Have den store Sølvgadens Kaserne, Stokhuset, Nyboder eller Kaserne for Matroserne ved Flaaden og Holmen; desuden en stor Reberbane, Marmorkirken, de store, offentlige Hospitaller, baade Frederiks= og Almindelig Hospital, og den regelrette Plads Amalienborg, i hvis Midte Frederik V's Statue til Hest staaer, omgiven af fire kongelige Palaier. St. Annæplads med Garnisonskirken vender med dens sydlige Side til Havnen. Havnen er stor og dyb, og forsvares ved Castellet Frederikshavn, Trekroner og flere Batterier. Castellet er ved en Plads, besat med Træer, adskilt imod Østen fra denne Deel af Staden Kjøbenhavn. — Kjøbenhavns Centrum udgjør den ældste Deel af Byen *). Her er det store, men uregelmæssigt dannede Kongens=Nytorv (før Hallandsaa, efter den Fjord, som nu kaldes Nyhavn, der gaaer ind fra Havnen i Syd, og hvor Hallandsfarerne lagde ind med deres Skibe) med Christian V's Statue i Midten. Omkring Pladsen ligger Hovedvægten, Charlottenborg=Slot, Theatret, og bagtil ud imod Havnen den saakaldte

*) Men de fleste Bygninger her ere dog ikke ældre end efter Branden 1728, hvorved 1600 Huse brændte.

gamle Holm (Gammel-Holm), brugt til Skibsværfter for Flaaden. Herfra henimod Vest kommer man til Nicolai-Taarn, Amagertorv, Helliggeistes Kirke, Graabroedre-Torv og Bandkunsten. Aldeles omgiven af Kanaler ligger i denne Kant af Staden den store Slotsholm, hvortil fra Vesten føre tre Broer (Prindsens-, Marmor- og Stormbroen), fra Amagertorv Høibro, fra Øst Holmens Bro, i hvis Nærhed er Holmens Kirke, og fra Syd Knippelsbro, der forbinder den med Christianshavn. Paa Slotsholmen ligger det store og meget anseelige Slot Christiansborg forenet med Slotskirken, og i nær Forbindelse med Løihuset, det kongelige Bibliothek, alle Collegiebygningerne, Banken og Børsen. Christianshavn ligger aldeles for sig selv paa Den Amager. Foruden ved Knippelsbro forenes den ogsaa ved den saakaldte lange Bro (220 Alen lang) med Slotsholmen og den vestlige Deel af Staden. Den er gennemkrydset af aldeles lige Gader, og en Kanal med to Broer, ledet fra Havnen, flyder igjennem den. Her er Dokken, Artilleriets Kaserne, Vor Frelseres Kirke og Frederikskirken, Tugthuset, det forhenværende asiatiske Compagnies Bygninger, foruden mange Pladser til Dplag og Handel *).

Med Hensyn til Landenes Topographie, troer jeg, at det ogsaa vilde være hensigtsmæssigt, om man i de saakaldte Værelser eller Haandbøger anførte ei alene de Stæder, der vare mærkelige ved Slag, som ere indtrufne i deres Nærhed (thi saadanne

*) For Kjøbenhavnere og Alle, som maatte være bekendte med Staden, vil denne Beskrivelse maaskee synes oversflødig; men Mange, endog paa Sjælland, have aldrig seet den, og til Beviis for, hvor slet de sædvanlige Angivelser af Stædernes Localiteter undervise, kan jeg bevidne, at have hørt Disciple mene, at Christianshavn laae ved Vesterport.

henhøre egentligen mere for det historiske Atlas), men ogsaa dem, der iblandt de forresten mindre vigtige i en eller anden Henseende kunde være udmærkede. Derimod kunde man meget vel concentrere en stor Deel af det, som i Anledning af Handel, Fabrikker og Kunstler stedsvis findes anført ved saamange Byer, naar man blot bemærkede, som t. Ex. i England: „alle Stæder her, de mindre med de større, drive mere eller mindre Handel“ — og at man anførte, istedetfor ved hver enkelt Stad, for hele Districter eller Shires: i dette eller i disse ere de fleste Bomuldsmanufacturer, eller Silkevæverier, m. m., hvilket meest passende kunde gives ved et indcirklet Sted i Texten med mindre Tryk. Saaledes ogsaa med andre Angivelser. Man undgik herved en kjedende Gjentakelse, som ofte træffer, og Overfigten vilde være bedre og lettere. Folkemængden burde kun anføres ved de meget store Stæder; de andre kunde man maaskee classificere efter deres Folkemængde under visse Rubriker eller særøgne Afdelinger, og betegne enhver af disse med et bestemt Mærke eller Bogstav. Ved de Stæder med t. Ex. 30000 Indb. satte man Bogstavet a eller Tallet 1, ved dem med 20000 Bogstavet b eller Tallet 2 o. s. v. — For ethvert Land især ønskede jeg derimod en Meddelelse om den almindelig herskende Bygningsmaade (saaledes som det gjerne skeer ved nogle Lande), Bygningernes almindelige Bestanddele, deres mere eller mindre Soliditet, m. m. Vidste man t. Ex., og var det strax foran ved Beskrivelsen anført, at alle Frankrigs Byer med Undtagelse af de store Stæder ere kun maadeligen byggede af Træ eller Bindingsværk, eller at næsten alle Byer i Italien ere meest opførte af Steen (tildeels Marmor), skøndt nu næsten allevegne meget smudsige af Udseende, da undgik man ligeledes den hyppige Gjentakelse om Stæder med krumme og snore Gader, med Huse af maadeligt Udseende og saa fremdeles. Derved sparede man ogsaa Plads til at antyde andre mere vigtige

Gjenstande uden at overskride den Forbring, som gjøres til mange Lærebøger, at de ikke maae være for store eller for befoftelige, naaget jeg for min Deel anseer denne Betingelse af mindre Vigtighed. Er Bogen blot god, bør Befoftningen ved den mindre bringes i Anslag, og Enhver vil vel indrømme, at Forbringerne til en Bog af denne Art burde alene indskrænke sig til dens ægte Godhed og Fuldstændighed uden Hensyn til det større eller mindre Arktal. Vi have latinske Grammatiker, *Badens* og nu *Madvigs*, som ikke kunne kaldes ringe af Omfang; men om Storrelsen har jeg ikke hørt at være Tale, naar kun Bogen svarede til sin Hensigt. Saaledes vel ogsaa i andre Fag. Og ligesom man vel ikke strax af Begyndere eller ligemeget af Alle fordrede Bekjendtskab med hine Bærter, saaledes kunde dette ogsaa gjælde om de geographiske Kundskaber; men man maatte gjerne have en noget fuldstændigere Kilde, hvorfra man ved paakommende Tilfælde kunde øse mere end til almindelig Nødtorfthighed. Jeg beklager ved denne Leilighed at maatte savne i de nye Udgaver af *Jungerslevs* Haandbog i Geographien de forte, men efter min Mening meget vakkre Udsigter over enhver Provinde's naturlige Bessaffenhed m. m. i alle Lande, hvilke fandtes i hans første Udgave, og som vist ikke uden efter Opfordring ere i de senere udeladte af Frygt for formegen Detail. Denne Frygt er sikkert meget ugrundet. Ved det af mig Anførte vil man dog indrømme Nyttens af saaledes i en Hast at kunne eftersee enhver særskilt Deels naturlige Forhold, uden at det derfor kunde være streng Pligt at fordre nye Bessendtskab hermed af Disciplene. — Da Staternes naturlige Bessaffenhed ikke kan kendes uden at anføre deres Produkter og Bærter, er følgerigen en Mængde Angivelser allevegne brugelig. Men jeg formoder, at det maa være gaaet Andre som mig, at man har felt sig meget generet ved Opregnelsen af de mange fremmede Bærter og Dyr uden videre Bessrivelse eller Betegning. At her er meget

Ubekjendt og Nyt for Mange, er ganske vist. Et meget større og langt fuldstændigere Anhang, end det Ingerslev giver, med Forklaring over alle saadanne Gjenstande maatte derfor, synes mig, være meget at ønske. I de store geographiske Værker findes stedse en temmelig udførlig Beskrivelse af saadanne, hvorfor da ikke ogsaa i de mindre? Naturhistorie læres desuden ikke i alle Skoler*).

Er det Sandhed, at man først i de senere Decennier begynder egentlig at studere Geographie og de Videnskaber, som hermed staae i Forbindelse, da maa Aarsagen til denne sildige Fremtræden fornemmeligen søges deri, at Opmærksomheden ofte er bleven henledet forholdsvis mere paa enkelte Punkter, end efter en vis Orden paa det Hele, og at man af Mangel paa grundigt Kjenndskab til de mange forskellige Nationers Sprog har ved Skildringerne over Folk og deres Indretninger ladet sig vildlede af aldeles urigtige og mere eller mindre vrangte Forestillinger og Beretninger. Saaledes har man med Grund klaget over, at der er blevet befoftet overdrevent meget for at finde Nigerens Løb og at udvide Bekjendtskabet med Afrika, imens man forsømt at henvende Opmærksomheden til andre Dele

*) Man har indført i de senere geographiske Lærebøger at anføre Staternes Gjæld (uagtet det er et særdeles feilt Begreb, dersom man efter denne vilde slutte til disses større eller mindre Velstand; saaledes veed man, at Hessen-Kassel i forrige Aarhundrede ingen Gjæld havde, men Fyrsten var rig, havde et fyldt Skatkammer, og dog vare Hesserne de meest fattige af Alle i Tydskland); kunde det ikke ogsaa være rigtigt, om ikke andetsteds, saa dog i et Anhang, at optage baade de forskjellige Staters Vaabener og de mærkeligste Ridderordener med Betegning af sammes Decorationer? Man kan dog ikke ganske undvære Kundskab, især til Vaabnerne, og man har ikke alle tider større (Aldels-) Lærica ved Haanden.

af Jorden, der kunde fortjene ligesaa meget at besøges. *Ægypten* er ligeledes et af de Lande, hvorpaa der i mange Aar i Fortiden, og af særegne, meest antiqvariske, Grunde er bleven anvendt stor Flid for at undersøge og at kjende nøie. Udgangen til dette Land var maastee ogsaa lettere end til *Asien*, i hvilken Verdensdeel ligetil de senere Tider vore Jagttagelser kun vare faa og paa mange Steder ikke tilstrækkelig begrundede. For en Deel troede man vel ogsaa, at det maatte være forbundet med uoverstigelige Vanskeligheder at ville trænge ind i Hjertet af denne Deel af Jorden, og imellem Nationer, om hvis Mistænkelighed, Had til alle Bantvende og Haardhed man havde mange forudsatte og affrækkende Meninger. *Niebuhr* brød med en sjelden Fasthed, Klogskab og Udholdenhed i det forrige Aarhundrede, saa at sige, en ny Bane, og viste, at Maalet med nogen Forsigtighed var ikke aldeles uoverkommeligt at opnaae. De Franskes Tog til *Ægypten* og *Syrien*, imedens Engländerne gjorde store Fremskridt i *Indien*, og Russerne Nord efter fra *Sibirien* og *Kaukasus*, aabnede nye Veie og Rilder. Adskillige Videlystne betraadte disse Veie, og deres Anstrengelser, hvorved de offrede baade Liv og Kræfter, bleve belønnede med de herligste Resultater. Herved fortjener især den store Nytte at bemærkes, som *Bibelselskaberne* have stiftet ved Oversættelser i de orientalske Sprog, da disse Oversættelser have været en herlig Leder til at bane Veie til hidtil aldeles ubekjendte Lande og Folkeslag *).

Iblandt de Mange af hine Mænd, som *Geographien* skylder megen Tak, fortjener *Burckhardt* fornemmelig at nævnes. Han indsaae rigtigheden, hvad ogsaa allerede *Niebuhr* havde antydet, at for at reise med Nytte i hine Lande maatte man

*) *Cfr.* Nitter paa flere Steder, især VI B. 2 Aft. IX Th. S. 676 og V B. S. 1189.

være Vandenes Sprog fuldkomment mægtig, og saameget som muligt fornegte sine europæiske Sæder og Skikke. Burckhardt forstod at gjøre dette til den Grad, at han ganske blev anseet af hans Omgivelses for at være Musfelmand, og blev efter Døden jordet imellem dem som en saadan. Ligeledes, skøndt paa en heel anden og derved just mindre heldig Maade, bar den spanske General Don Badia sig ad. Don Domingo Badia y Leblich var udsæet af den spanske Regjering i Begyndelsen af dette Aarhundrede til en Undersøgelsesreise igjennem det nordlige Afrika, langs med sammes Nordrand, Ægypten, Arabien og Syrien. General Badia lod sig til den Ende undervise og forberede i London, hvor han, 36 Aar gammel, endog underkastede sig Omfjærrelsen, for at være desbedre kjendt, antog derpaa det tyrkiske Navn Ali-Bey-el-Abassi, og vilde reise som en Prinds af Abassidernes Stamme. Men denne Maade at reise paa, som maa have kostet mange Penge, var rimeligen Grunden, hvorfor han blev forviist fra Marokko, endskøndt hans Reise i Arabien og til Mekka lykkedes bedre, og hans Efterretninger om dette Land derfor ere af Vigtighed *).

*) Don Badia foretog denne store Reise i Aarene 1803—7. Men uden i mindste Maade at ahne det, havde han i det sidste Land tilfældigviis Burckhardt ved Siden af sig. I et Brev fra denne (dateret Kairo d. 15 Oct. 1816) paa hans Reise til det Indre af Afrika meddeles følgende Mærkelige om hiin Rejsende, som jeg her vil hensætte som et vigtigt Beviis for det Rigtige i det forhen Anførte. „Wie ich sehe, ist mir Aly-Bey-el-Abassi durch seine Beschreibung von Mekka zuvorgekommen; indeß hoffe ich noch manche Nachricht als Zusatz zu derselben ertheilen zu können. Ich habe kürzlich Gelegenheit gehabt, sein Buch zu lesen, und kann, so wenig mir auch der Styl, in welchem es geschrieben ist, so wie der Dünkel des Verfassers gefallen will, doch nicht umhin zu gestehen, daß ich nach genauer Durchsicht desselben keinen Grund finde, die Wahrheitsliebe Aly-Bey's im Allgemeinen zu bezweifeln; was er in Syrien, Ægypten und Hedjaz von sich selbst sagt, ist

Hvad iffe Niebuhr formaaede, at trænge frem til Mekka og Medina, lyffedes derimod for begge disse forkladte Europæere; men Burckhardt har desuden givet os den bedste Skildring af det vestlige Arabien eller hvad der ligger Østen for det egentlige Syrien (Houran). Burnes's Reise fra Ganges igjennem Hoiastien har godtgjort Muligheden af at kunne trænge frem fra denne Side til det kaspiske Hav. Man bør saaledes prise Engländernes store Handelsaand og ligeledes Rusfernes, fordi de begge ved denne sætte Lande og de fjerneste Nationer i Forbindelse med hinanden; men man maa tillige rose de engelske

„wirklich wahr, obgleich er es nicht immer für rathsam gehalten, die volle Wahrheit zu sagen. Ich konnte Ihnen viele „Anekdoten zum Beweise erzählen, wie wenig er, bei seiner „beinahe völlig mangelnden Kenntniß des Arabischen, bei den „scharfsichtigen Einwohnern dieser Gegenden imponirte; indem „er sich dieß einbildete, war er aber doch gewissermaßen zu entschuldigen, weil die, welche von seiner Güte genossen, sich wohl „vorsahen, ihm ihre wahren Gedanken darüber mitzuthellen, und „er mochte nun Bey seyn oder nicht, er war Muselman, und „das war genug. Seine Art zu reisen war sehr unpassend; „umgeben von so großem Pomp, war es ihm fast nicht möglich viele interessante Bemerkungen zu machen, denn ein Türkischer Grande ist nie allein, und seine zahlreichen Diener „machen als Espione über jede seiner Handlungen. — Der Plan, „welchen er von der Moschee zu Mekka gezeichnet hat, ist sehr „correct, weit weniger der von der Stadt, wie Sie bei der „Vergleichung desselben mit dem, welcher meiner Beschreibung „der Stadt beigefügt ist, finden werden. Alle seine Ansichten „von Hedjas und Syrien sind aus der Erinnerung hingezichnet; die von Wady Muna ist die einzige, welche der „Wirklichkeit etwas ähnlich sieht. Einen höchst sonderbaren Woch „hat er geschossen, indem er sich einbildet, daß er gerade zu der „Zeit in Mekka gewesen sey, als die Weh abiten von dieser „Stadt Besitz genommen hätten, da doch dieses Ereigniß schon „drei Jahre vor seiner Ankunft daselbst statt gefunden hat. Auch „ärgere ich mich nicht wenig über seine Keckheit, die Wahhaftigkeit des Hrn. Browne (neben welchem er wie ein Zwerg „dasteht) in Zweifel zu ziehen, und zwar wegen einer unbedeutenden Kleinigkeit.“

Handlendes store Nedelighed og Punktlighed i deres Handelsaffairer, naar herved det smukke Resultat kan tilveiebringes, at Burnes kunde midt i det Indre af Asien, i Bokhara og paa andre Steder, hvor man aldrig havde seet Menneker af hans Nation, fortroe sig til Kjøbmænd, til hvem han havde Creditbreve paa tredie og fjerde Haand, og dog fuldkomment tilfredsstillende modtage rede Penge efter deres Anviisning. En saadan Sikkerhed i Handelsfager i det Indre af Asien forbausede selv Burnes. Han traf ogsaa her sammen med Kjøbmænd fra Tatariet, som stode i Handelsforbindelse med China. De talede meget om deres Dngang med denne mærkværdige Nation, og de roste den Billighed og Nedelighed, som udmærkede dem i alle deres Handelsforretninger, hvilket altsaa kun lidet samstemmer med det, som Europæerne ellers meddele herom *).

China er et Land, som man vistnok især maatte ønske at kunne komme til at kjende bedre, end man i Grunden gjør, uagtet det Meget, som er skrevet angaaende samme. Naar man ikke vilde lade sig noie med yderst mangelfulde og meget partiske Meddelelser af de europæiske Sofarende, hvilke man med megen Ret kunde kalde Skipperefterretninger, saa maatte man søge til de ældre katholicke Missionairers (Fadres) Skrifter. Disse Mænd, der længe opholdt dem i Landet, gennemreiste det paa alle Kanter og forstode Sproget tilfulde, have efterladt sig Bærker, som maatte være de grundigste, hvilke man kunde ønske sig; men fordi deres Forfattere vare Jesuiter, og fordi senere tydske Rejsende **), uagtet de langtfra ikke opholdt dem saa længe i Landet,

*) Alexander Burnes's Reise til Bokhara i tydsf Doversættelse I B. S. 226.

**) Som bekendt har Pater Du Halde (Description géographique, historique etc. de l'empire de la Chine et de la Tartarie Chinoise etc. par le P. Du Halde, Paris 1735. 4 Voll. in Fol.) saa godt vidst at benytte Missionairernes

eller formaaede at komme saavidt omkring, som hine havde gjort, betragtede Alt med andre Øine, troede man bestandigt i Europa, at Missionairerne havde overdrevet deres Beretninger, og at Meget af det Skønne, som de fortalte, var opdigtet. Europas Lærde vare dengang store Skeptikere. De katholske Missionairer bleve derfor behandlede af dem paa samme Maade, som den gamle Marco Polo og senere Bruce *); de bleve erklærede for Løgnere og Bedragerere. Selv nye Opdagelser i Naturens Rige bleve anseete med Foragt og forkastede, fordi de strede imod de Begreber, som Lærde, der aldrig havde været udenfor deres Studereværelse, havde dannet sig om dem **).

Beretninger, at hans Arbeide endnu har Fortjeneste endog ved Siden af de seneste Reiseiagttagelser. Efter de franste Missionairer kom Tydskterne: Adam Brand, der i 1692 gjorde, i Følge med Hr. Eberhard Isbrand Ibes en Reise fra Moskau igjennem Sibirien og det store Tatarie til China (den nyeste Udgave af hans Reise er fra 1734); G. A. Unverzagt, som var med det russiske Gesandtskab til China eller den chinesiske Keiser i Aaret 1719; G. Leimbekoven og J. P. Reichard. De to sidstes Reisebeskrivelser ere fra 1740 og 1755.

*) Hvis Fortjenester man dog siden er bleven nsdt til at erkjende. Ritter har gjort det paa flere Steder ved Marco Polo, og Bruce fremhæves meget i det nyeste Værk over Nubien og Habesshien af Dr. Hüppel. Han reiste i 1832—34.

***) Giraffen var de Gamle bekendt. Plinius har optaget en kort Beskrivelse om den i sin Naturhistorie (VIII B. 18 Cap.; og ligeledes Andre, som Strabo, Solinus og Heliodorus), og Julius Cæsar lod under sit Dictatur et Dyr af denne Art tilligemed flere andre fra Udlandet fremstille til Skue for Folket paa Circus. Man vidste altsaa en Deel om dette Dyr i Middelalderen, og havde fundet det afbildet paa et Mosaikarbeide, som troedes forfærdiget under Sulla; men alligevel digtede man mange Fabler om det, og da Levaillant i Slutningen af ferrige Aarhundrede efter hans Reiser i Sydafrika bragte vigtige Efterretninger om Giraffen til Europa, vilde hans Landsmand dog ikke troe hans Lidsagn, før han selv efter en ny Reise sendte dem Huden af een. Siden ere flere

Senere Tider have lært og dømt ganske anderledes, og to Gesandtskabsrejser *) vare de første, som gave betydelige Oplysninger om China, mere samstemmende med hine ældre Beretninger, uagtet de mange Indskrænkninger, som de vare underkastede, og endskjøndt de langtfra ikke formaæde saa frit at see og at indhente Underretninger, som de katholske Missionairer. Man havde endnu Meget at faae noiere berigtiget og erfaret om dette særregne Land og Folk; og det var af den Aarsag at vente, at den almindelige Opmærksomhed især vilde ledes paa denne Gjenstand ved det Tog, som England i vore Dage foretager imod China eller den chinesiske Regjering. Mange formodede maaskee en let og glimrende Seier, og spotviis jubledes man over den himmelske Thrones nære Fald. Sikkert er det, at den chinesiske Hær aldrig vil kunne maale sig med europæiske Tropper; men neppe vil det nogensinde komme til et Hovedslag imellem dem, og paa den Maade vil China vistnok ikke blive erobret. Imidlertid meddeelttes dog strax i Aaret 1840 i et Skrift, der udgives i England til Almeenlæsning under Lord Broughams Præsidium (the Magazine of the society for the diffusion of useful Knowledge), en Skildring af Kysterne eller Kystlandene fra Singapore til Peking, hvori de chinesiske Søstæder, Stæder og Egne alle vegne omtales med særdeles Flid og med saamegen Udmærkelse

levende Exemplarer blevne overførte til Europa og have helbredet Bantroen.

*) Den ene fra England under Lord Macartney, som paa den engelske Konges Befaling med to Skibe og et stort Følge blev sendt til China som Gesandt, og opholdt sig der fra 1792—94. Næsten paa samme Tid, i Aarene 1794—95, gik et Gesandtskab til Peking fra Holland, og sammes Reise er beskrevet af den lærde Van Braam Houckgeest, der gjorde Reisen med. Begge fik Lov til at drage igjennem China fra Hovedstaden til Canton; men Macartney nød langt mere Ansæelse og fik endog Tilladelse til med sin Garde at følge med Keiseren til hans Lyflot hinsides den store chinesiske Muur.

og Sandhed, som de fortjene. I samme Værk havde man allerede nogle Aargange før henviist til Lord Macartney's Reise og gjort Udtoget af samme med endeel Berømmelse over China *).

Jeg for min Deel kan ikke afholde mig fra at samstemme med dem**), der foretrække dette Land for ethvert andet til at be- reise, naar man kunde indrette sig derefter og havde fri Naadighed til ubindret at kunne besee Alt. Ved Bedømmelse af Folk og Forholdene i Asien maa man fornemmelig bortvise alle europæiske Hensyn og tilsvante Indretninger, og især være de orientalske Sprog mægtig. Meget af det, som man nu læser i geographiske Skrifter om China, vilde derved tabe ikke lidet i Betydning og fremstilles heelt anderledes. Man er allerede paa Veien til at formode det. Jeg vil herved fremhæve Noget af det nedenansførte Værk af v. Boelen, meest for saaledes at modbevise nogle af de urigtige Begreber, som man er i Europa saa meget villig til at vedligeholde om Chineseerne. Capitain v. Boelen kan godt lide dette Folk. Han har reist meget og udmærket sig i den nederlandske Søtjeneste, men han kan ikke beqvemme sig til ubetinget at samstemme i de Søfarendes sædvanlige Klager over Chineseernes Svig og Bedragerier. Paa hans mange Sørejser havde han lært at bedømme og at vurdere de Udsagn, som ofte temmelig letfærdigen tildeles hele Nationer af meget ucompetente Dommere. Saaledes havde man engang udfregtet de nuværende Grækere for de stændigste Bedragerere; i Montevideo havde Toldembedsmændene en anden

*) Dschehol blev formedelst de store og herlige Parkanlæg ved Keiserens Sommerflot anseet af Macartney, der maatte betragtes som en meget competent Dommer, da han selv eiede smagfulde Aakleg, før de meest udmærkede i denne Art, og hvortil Intet kunde sættes i Sammenligning.

**) Saaledes iblandt Andre Capitain-Lieutenant J. Boelen paa hans Reise fra Sandwichs-Øerne (1828) til China og hans Ophold der.

Gang erklæret ham, at der ikke kunde eksistere noget mere æreløst Folk, end det der seilede under sardinisk og neapolitanisk Flag; og i Rio Janeiro gav man mange Franske samme Dadel. Smid- lertid troede v. Boelen at have Grund til ikke at holde disse Nationer for værre end andre Folk. Han mener, at man ved al Handel helst bør troe sine egne Dine og saalidet som muligt fortroe sig til Andre; og saaledes ogsaa hos Chineserne. Men han mener ogsaa, at dette Folk fortjener i Almindelighed den allerstørste Roes formedelst dets stadige Flib, Kunstfands, dets store Udholdenhed og Taalmod, og en langt mildere Bedøm- melse, end der er bleven det til Deel af saamange usjærlige og fordomsfulde eller egennyttige Jagttagere. Boelen fandt Kjøb- mændene mere ærlige, end man i Europa i Almindelighed an- tager *). Forresten dølger han Intet om de Feil og Laster, som allevegne træffes ved store Stæder og en stor sammen- presset Folkemængde. Saaledes giver han flere Skildringer af de ringere Klassers Liv og Levnet paa Floden ved Indløbet til Kanton, som ikke ere skjønne. Men Boelen blev ikke staaende ved dem eller lod sig indtage af forudfattede Meninger og Andres Sagn. Han lod sig heller ikke nøie med det, som Kan- ton kunde lære ham; han valgte en egen Maade for at see sig om, og gif videre **).

*) Han anfører Navnene paa en Silkehandler og en Arbejder i Elfenbeen, til hvem han i Tillid til deres ærlige Ansigt al- deles overlod at besørge de af dem kjøbte Varer ombord, og fandt dog ved Udpakningen i Holland Alt i den bedste Or- den og uden mindste Førfalskning. Et saadant Exempel paa Ærlighed har man hidindtil slet ikke villet troe at kunne findes hos Chineserne.

***) Han lod, som om han ikke tilfulde havde fattet Mandarinernes Ordre med Hensyn til at lade ham seile op af Floden, og kom derved længere, end han ellers vilde have kommet, saae derved Adskilligt, som i Regelen gjerne forbydes Fremmede, t. Ex. at bivaane en Gudstjeneste i et Tempel og at besue fornemme

Man hører endnu ofte, at Chineseerne vel forstaae at efterabe, men ikke selv at opfinde. Hvorvidt dette kan være sandt, maa et stadigt Ophold hos dem nærmere bedømme, end et hurtigt og kort Besøg. Noget synes denne Aastand imidlertid derved at modbevises, at næsten alle chinesiske Varer ere saa særdeles skønne og ypperlige *).

Det er en Fordom, isald man troer, at alle Mennesker iblandt de 400 Millioner, som man med megen Sandsynlighed regner for at leve i de chinesiske Stater, skulle i Ansigt og Skabning fuldkomment ligne de Tegninger, som man almindeligen har af Chineseerne **). Dvertimod finder man i Chinas store Landstrækninger ved Siden af mange Egenheder, som gaae igjennem den hele Befolkning, saaledes som ogsaa i Europa, de meest forskellige Ansigtsgestalter og Legemsformer. Beboerne i de nordlige Kredse og ligeledes i Schantung ligne aldeles

Damer, som seilede i halvslukkede Vaade eller i smukke Haver drak Thee med hinanden. Forundringen var stor paa begge Sider, men Nysgjerrigheden blev tilfredsstillet med Artighed og uden videre Ophævelse.

*) Iblandt andre Sager kan man ogsaa enten efter Bestilling eller allerede færdige modtage fuldstændige Klæder, og da man her ved bliver i Almindelighed betjent ærligt og godt, pleie de Søfarende gjerne at equipere sig her efter en tilbagelagt Reise. Ligeledes portrætere Malerne i Oliefarve for billig Priis og overmaade lignende. I disses Værksteder bliver man alletider meget artigen modtaget, og kan rolig se de til Salg udstillede Malerier, endog om man Intet kjøber.

***) Foruden mange omdragende Zigeunerherder gives i China 527 Klaner eller autonome Baronier (Tusse) med en anslaaet Befolkning af 10 Millioner, som i de vigtigste Forhold i Livet afvige fra de andre Beboere i Landet. Alle Levninger af Rigets ældre, oprindelige Beboere kaldes med den almindelige Benævnelse Miao. Men de høre ingentunde til een og samme Menneskerace. Autochthonerne i Nordvest ere noie forenede med de tibetanske, og de i Sydvest med de saakaldte indochinesiske Folkeslag.

det nordlige Europas germaniske Stammer. At vide og at anføre dette, gjøre de Værde i Landet, og undsee sig ikke herved. Hvo der kan forstaae Chinesisk, vil finde i Rigets mange encyclopædiske Værker fremmede Nationer, med hvilke Chineserne ved Krig, Reiser, Handel og Gesandtskaber ere komne i Berørelse, omtalte med Agtelse. I Collegiet i Peking for Tolke bliver Underviisning givet i otte til ti forskjellige asiatiske Sprog, og mange Skrivter fra dem oversatte i det Chinesiske. Det er altsaa ikke egentlig Sandhed, at Chineserne af Foragt for Fremmede ikke vilde have Noget med dem at bestille; men de troede, at da de selv vare Beboere af et Land, som i alle Henseender var forsynet med alle Jordens Goder, trængte de ikke til Andre, og bleve af Frygt for Brud paa deres moralske og politiske Sikkerhed og Selvstændighed ugunstigt stemte for enhver fri Dm-gang med Fremmede. Bilde disse endelig for egen Fordeels Skyld knytte Handelsforbindelser med dem, da maatte de finde dem i de Indskrænkninger, som man desaaarsag foreskrev dem. Enhver, der kjender Portugisernes Handelshistorie, og de europæiske Nationers, som fulgte deres Fodspor, maa indrømme, at det var disse egen Skyld, at de formedelt deres yderst slette Opførsel bleve med Magt tvungne til at forlade et Land, hvor de en Tid nødte store Fordele af den meget betydelige Handel her. Regjeringen fattede Mistanke til alle Fremmede og havde Grund hertil. Forhen havde det været alle Undersaatter tilladt at færdes og at handle med udenlandske Kjøbmænd; nu stete herved store Indskrænkninger, og Kanton blev endog anvist som den eneste Handelsplads for Fremmede, hvor disse kun maatte drive Handel med et eget, dertil udseet Handelscompagnie. Dog reiser dette Forbud sig ikke af Frygt eller Mistillid alene, men ogsaa fordi den udenlandske Handel bringer Landet mere Skade end Gavn. Det chinesiske Rige er saa stærkt befolket,

at det uagtet al mulig anvendt Flid ved Agerdyrkningen *) neppe kan brødføde dets Beboere. Derfor maa Regjeringen fornemmelig see paa at fremme det Nyttige og det Nødvendige. Foruden Indførsel af Riis med egne Fartøier fra Cochinchina og Philippinerne, begunstiger den alle Fremmede, som ville bringe Levnetsmidler til China, og giver dem frie for Toldafgifter. Tilførsel af Riis til Kanton har tiltaget i de senere Aar, og Nordamerikanerne bragte alene i 1833—34 for 311315 Dollars hertil. Men ellers bestaaer Indførselen fra Indien og Europa meest af Luxusvarer, hvortil de chinesiske Statsmænd ogsaa regne Klæde. Kameralisterne der sige: „Vi behøve ikke saa fiint Klæde. I de sydlige Egne behøve vi det slet ikke, og det Fornødne for de nordlige Provindser kunne vi hente fra Tibet (s: Tübet), fra de nordlige Districter i nogle af vore egne Kredse, saaledes fra Kansu, Kirin og Chotan, hvor man finder en betydelig Faareavl, og hvor der forfærdiges en tilstrækkelig Mængde af grovt Løi.“ Tin og Jern ere næsten de eneste Artikler, som Landet egentlig kan trænge til at faae indført.

Europæernes Higen efter Fordeel har gjort dem blinde for Sandheden heraf og forledet dem til den ugrundede Paastand, at China ikke kunde bestaae uden Handelen med Fremmede for medelst det meget Solv, som Toldintraderne af fremmede Varer indbringe. Ved at henvise til de chinesiske Angivelser for

*) Og i intet Land kan der gjøres mere for Agerbruget end her. Landmanden betragtes i China som den meest hæderlige Stand, og det er almindelig bekjendt, til hvor høi en Grad af Kultur Landet paa de frugtbare Steder er dyrket. Selv Englænderne tilstaae, at en Chineseer med hans Familie vil ved Hjælp af Spaden alene udbringe af et Stykke Land langt mere, end nogen Europæer i noget Land er istand til med et lignende og lige Kræfter og Midler.

Statens Udgifter og Indtægter, sammenholdte med den engelske Handelskalenders Anførte for Toldafgifterne blot i eet Aar, vil man finde, at denne Paastand er grundfaalt formedelst disses Ubetydelighed imod hine *). Engländerne have meget opholdt sig over de Indskrænkninger, som Chinas Regjering i de senere Tider har indført imod denne Handel, og især imod Indførsel af Opium, der er saa skadeligt for Folkets Helbred; men naar man uden Fordom læser Forhandlingerne desangaaende, maa man give Chineseerne fuldkommen Ret, og mindre lægge Vægt paa det Sprog, som de føre, fordi dette aldeles afviger fra europæiske Idéer. Europæerne kalde Chineseerne med mange Dgenavne og betragte dem som Barbarer; i deres Dine ere vi derimod Barbarer, fordi vi ikke følge samme Formler og Skikke, som de; og saaledes kunne begge Parter have Ret. Men ligesuldt bliver det Uret at ville harnes paa den chinesiske Regjering, naar den sætter Magt imod Magt og ikke vil lade sig foreskrive Love af fremmede Nationers Handlende.

Man har ligeledes paastaet eller formodet, at Meget af det Sølv og Guld, som Europa har hentet fra Amerika, var ført til China for Thee, Bomuld og Silke. Det aarlige chinesiske Budget, som naturligviis slet ikke skrives for Europæere,

*) Den chinesiske Stats Indtægter (ifølge Rigets officielle Statshandbog 2: Budget) ved Skatter eller Afgifter i rede Penge, foruden i Naturopræstationer, regnes aarligen til 33 Millioner Njzer rent Sølv, hvorimod den i Kanton udgivne engelske Handelskalender for 1834 ansætter Høng's Afgifter til Staten (2: Søldekn af fremmede Skibe) kun til imellem 5—600000 Njzer Sølv. Hvor ubetydelig denne Sum er, vil man desuden begribe, naar man sammenholder den med Chinas Udgifter, der for Lord Macartney's Gesandtskab alene havde en Beføstning, efter Engländernes egen Beretning og Anslaaen, af ikke mindre end 170000 Pd. St.

men kun for Chinesere*), anfører derimod Noget, som er heelt forskjelligt fra denne Formening. I Aarene 1830—34 er det beviist, at der udførtes i Guld og Sølv til Indien og England alene fra China 21—22 Millioner Dollars for modtagne udenlandske Varer. Man veed derfor ogsaa, at Landets Bjergrværker nu mere end før blive drevne for at tilveiebringe de fornødne ædle Metaller, men at man kan befrygte, at disse ikke ville kunne forslaae, naar Exporten af dem skal tiltage saaledes, som det er skeet efter 1834.

Det kan ikke være passende her at ville gjenneengaae Europas og andre Verdensdeles Handelsforhold til China, endstjændt man herved vilde kunne oplyses om Meget, der er særdeles vigtigt for at kunne bedømme hine Lande, og for rigtigheden at kunne indsee, hvorledes man i England og ogsaa andre Steder i Europa uden Staausel og uden mindste Skin af Ret erklærer sig imod Folk og Stater, saasnart disse ikke ville rette sig efter deres merkantile Fordele og Begreber. Man kan hen- vise til andre Steder, hvor samme summarist er udviklet **). Veilighedsviis har jeg kun villet antyde endeel af de mange urigtige Forestillinger, som man endnu temmelig almindelig gjør sig om dette Land ***), og hvorved man især, som det lader,

*) Men saadanne Budgetter haves for dem, som ikke forstaae Sproget, i en engelsk Journal: The Chinese Repository, der udgives hver Maaned i Kanton, og som, endstjændt udgivet af Englandere, dog er den bedste Kilde, som man har over China, da denne, om den endog er nok saa fjendtligt stemt imod Chineserne, dog umuligt paa Stedet selv kan begaae store Feil eller Fordreininger af de virkelige Facta.

**) *Nusland* 1837. S. 1137 ff.

***) For dem, som ikke veed det, men som kunne interessere sig derfor, anføres, at en god og udførlig Grundtegning over Hoved-

lægger en fortrinlig Vægt paa de kunstige Talemaader og det svulstige Sprog, hvilket er egent for hele Orienten; endskjøndt dette egentlig ikke er af megen Bigtighed, da vi sikkert kunne være overtydede om, at vore simplere og ingenlunde blomsterrige Udtryk finde samme Affmag og Ringeagt hos Orientalerne, som deres hos os. Vilde vi være fornuftige, da maatte vi ligesaa lidet udhøve denne Særegenbed, som vi bør forfaste Orientens fra Occidenten eller Europa meget afvigende Dragter, hvilke alle Reisende der have fundet sig vel ved at optage, fordi de vare de meest passende til Land og Klima.

Det indskrænkede Rum tillader ikke at behandle denne Materie videre eller at udpege flere Gjenstande og Forhold i andre Lande, fornemmelig udenfor Europa, hvorom ligeledes kunde siges Meget og anføres Udskilligt til noiere Dverveielse. Det Lidet, som her er fremsat, blev nærmest skrevet som veiledende for den Unge, der ikke kan søge til en Mængde af større Skrifter, og ikke alene i det Hiemed at ville fremsende noget Nyt eller at ville belære Andre. Mænd af Taget ville kunne dømme herom. Jeg har blot villet antyde, at Meget af det, som kun løseligen og kortteligen er anført i vore almindelige geographiske Bøger, ofte kan behøve endeel Berigtigelse, en større og mere

staden Peking tilligemed en meget noiagtig Beskrivelse findes i Major Georg Timkovski's Reise nach China durch die Mongoley. (Oversat paa Tydsk af M. J. A. G. Schmidt. 1825.) Han ledsagede i Aarene 1820 og 21 den russiske Mission til China, som skulde afløse de derværende Geistlige, efterdi Russerne siden meer end 100 Aar have Lov til i Peking i et særegent stort Kloster, sikket ved en egen Vagt af Kosakker, at holde en Archimandrit og flere Geistlige med adskillige Studenter, deels som Missionairer og deels for at studere Landets Sprog, Sæder og Tilstand.

omfattende Udførlighed, for rigtigheden at kunne forstaaes, og især stor Noiagtighed, men tillige megen Barsomhed og en sjelden Skarpsind, naar det gjælder om at bedømme fremmede, fjerne Nationer og Folk.

Skolefterretninger

for

1841—1842.

Siden jeg udgav mit sidste Program, har ingen Forandring i Lærerpersonalet fundet Sted. Da det saaledes heller ikke har været nødvendigt at forandre Timetabellen, hvormed vi ved denne Skole have fundet os tilfredse, har jeg ladet den blive, som den var. Jeg har i mit sidste Program udviklet, hvorfor jeg ikke antager, at en Indstrækning i Skoletimernes Antal er med Hensyn til Disciplinens Tarv saa ønskelig, som Mange ansee den for; og den Umstændighed, at det maaskee kunde være beqvemt baade for Rector og andre Lærere at faae nogle færre Timer om Ugen, bør aldeles ikke komme i Betragtning. Jeg har ikke fundet nogen Grund til at forlade den Overbeviisning, at de lærde Skoler ikke skulle være Dimissions-Anstalter, men Dannelses-Anstalter; og naar jeg ikke kan erkjende, at en Forandring er af reel Nytte for mine Disciples Dannelse, foretager jeg den ikke, medmindre det bliver mig paalagt. Jeg har derfor heller ikke kunnet indlade mig paa at sammentrænge alle Underviisnings-Timer til Formiddagen, uagtet det vilde være overmaade behageligt for mig selv at have hver Eftermiddag til min egen Disposition; men for ikke at tale om, at en saadan Forandring i en Kjøbstad vilde forstyrre mange Familier i deres sædvanlige Leveviis, frygter jeg for, at'endeel Disciple ikke vilde forstaae at benytte den større sammenhængende Fritid paa en gavnlig Maade.

Jeg meddeler altsaa her en gammeltdags Timetabel, paa hvilken Bogstaverne E., W., A., K., O., T., H. betyde Eiberling, Whitte, Andersen, Kieler, Olivarius, Torst, Hansen.

Timetabel for Slagelse lærde Skole.

Tider.	Classe.	Mandag.		Tirsdag.		Onsdag.		Torsdag.		Fredag.		Lørdag.	
9—10.	IV	Lat. Stil	E.	Latin	E.	Latin	E.	Latin	E.	Lat. Stil	E.	Latin	E.
	III	Latin	W.	Religion	K.	Historie	A.	Lat. Stil	W.	Geometrie	K.	Lat. Stil	W.
	II	Latin	O.	Græsk	W.	Religion	O.	Latin	O.	Græsk	W.	Historie.	A.
	I	Dansk	T.	Religion	O.	Kalligraphie	T.	Dansk Stil	T.	Latin	O.	Geometric	K.
10—11.	IV	Lat. Stil	E.	Græsk	E.	Lat. Gram.	E.	Græsk	E.	Lat. Stil	E.	Græsk	E.
	III	Geographie	A.	Latin	W.	Arithmetik	K.	Lat. Stil	W.	Hebraisk	W.	Lat. Stil.	W.
	II	Tyds	T.	Geometric	K.	Latin	O.	Geographie	A.	Geometric	K.	Arithmetik	K.
	I	Latin	O.	Lat. Stil	O.	Historie	A.	Latin	O.	Latin	O.	Historie	A.
11—12.	IV	Historie	A.	Arithmetik	K.	Fransk	W.	Geometrie	K.	Græsk	E.	Arithmetik	K.
	III	Græsk	E.	Kalligraphie	T.	Græsk	E.	Geographie	A.	Latin	W.	Historie	A.
	II	Lat. Stil	O.	Latin	O.	Arithmetik	K.	Græsk	W.	Lat. Gram.	O.	Fransk	T.
	I	Geometrie	K.	Geographie	A.	Lat. Gram.	O.	Lat. Stil	O.	Geographie	A.	Latin	O.

12-1.	IV	Geometrie	K.	Geographie	A.	Math. Øvels.	K.	Geographie	A.	Gymnastik	O.	} Gymnastik O.		
	III	Gymnastik	O.	Geometrie	K.	Latin	W.	Arithmetik	K.	Historie	A.			
	II	Geographie	A.	Dansk Gram.	T.	Gymnastik	O.	} Gymnastik O.	O.	Tegning	H.		Tegning	H.
	I	Rectors Time.		Gymnastik	O.	
3-4.	IV	Religion	K.	Hebraisk	W.	Historie	A.	Fransk	W.	Hebraisk	W.	Tydst	E.	
	III	Fransk	T.	Historie	A.	Regning	K.	Dansk	T.	Fransk	T.	Kalligraphie	T.	
	II	Græsk	W.	Fransk	T.	Lat. Gram.	O.	Regning	K.	Regning	K.	Regning	K.	
	I	Historie	A.	Latin	O.	Bibelsk Hist.	T.	Regning	O.	Regning	O.	Regning	O.	
4-5.	IV	Latin	E.	Dansk Stil	W.	Lat. Stil	E.	Tydst	E.	Latin	E.	Dansk	W.	
	III	Latin	W.	Græsk	E.	Latin	W.	Latin	W.	Latin	W.	Bibelsk Hist.	K.	
	II	Kalligraphie	T.	Historie	A.	Historie	A.	Kalligraphie	T.	Historie	A.	Dansk Stil	T.	
	I	Lat. Gram.	O.	Kalligraphie	T.	Dansk Gram.	T.	Historie	A.	Dansk	T.	Lat. Gram.	O.	
5-6.	IV	Græsk	E.	Nov. Test. og Bi- belsk Hist.	K.	Græsk	E.	Historie	A.	Historie	A.	Religion	K.	
	III	Dansk	T.	Tydst	T.	Lat. Gram.	W.	Græsk	E.	Græsk	E.	Tydst	T.	
	II	Latin	O.	Rectors Time.		Tydst	T.	Bibelsk Hist.	T.		Lat. Stil	O.	
	I		Tegning	H.	Tegning	H.	

Desuden gives hver Morgen fra Kl. 8-9 Undervisning i Sang for dem af Skolens Disciple, som have Anlæg dertil.

Antallet af Skolens Disciple beløb sig efter sidste Program til 31. Af disse blev ingen dimitteret, men følgende efterhaanden udmeldte: H. A. Madsen, udm. d. 11te Septbr. f. A. for at optages som Discipel paa et Apothek; N. Falsen udm. d. 12te Decbr. f. A. for ved privat Underviisning at forberedes til Universitetet; J. E. N. Forbæch udm. d. 9de Marts d. A. for ved privat Underviisning at forberedes til at underkaste sig den for tilkommende Pharmaceuter befalede Præliminair Examen. I Octbr. f. A. optoges 9 nye Disciple, af hvilke imidlertid den ene efter faa Dages Forløb forlod Skolen, hvor han ikke kunde trives. Skolen har saaledes for Diebliffet 36 Disciple, der paa følgende Maade ere fordeelte i Classerne:

Fjerde Classe.

1. Conrad Frederik Bugge Aschlund, Søn af afdøde Fuldmægtig E. S. Aschlund.
2. Hans Adolph Glod, Søn af forhenværende Adjunct ved Nasskov lærde Skole J. G. Glod.
3. Carl Salicatti, Søn af afdøde Pastor J. D. F. Salicatti, Sognepræst til Haraldsted og Allindemagle.
4. Hermann Rudolph Sophus Julius Magnus, Søn af Bogtrykker P. Magnus i Slagelse.

Tredie Classe.

1. Fritz Carl Joachim Claus Møller, Søn af afdøde Pastor J. G. Møller, Sognepræst i Bjerreby paa Thorseng.
2. Niels Peter Christian Martin Sylow, Søn af Cancellieraad E. E. Sylow, Byfoged i Slagelse.
3. Johan Johannes Ludvig Schierner, Søn af forhenværende Kirkesanger og Skolelærer, nu Landmand J. S. Schierner.

4. Emil Christian Frederik Alexander Lassen, Søn af Kjøbmand N. Lassen i Slagelse.
5. Mathias Augustinus Alsing, Søn af Procurator H. P. Alsing, Eier af Falkenhøi.
6. Peter Bone Falck Rønne, Søn af Pastor E. F. Rønne, Sognepræst for Høve og Flakkeberg Menigheder.
7. Theodor Sigismund Greensteen, Søn af afdøde Godsforvalter Greensteen paa Nygaard.
8. Povel Solvtoft Christian Harboe, Søn af Pastor N. M. Harboe, Sognepræst for Magleby Menighed ved Skjelsfor.
9. Peter Frederik Carl Emil Salicatti, Søn af Provst G. G. Salicatti, Sognepræst til St. Michels Kirke i Slagelse.
10. Joachim Gudme, Søn af Pastor H. P. Gudme i Neerskov.

Anden Klasse.

1. Hans Peter Strande, Søn af Kjøbmand D. N. Strande i Slagelse.
2. Søren Gotlob Harboe, Broder til Nr. 8 i tredje Klasse.
3. Peter Edvard Necke, Søn af Capitainlieutenant J. A. Necke til Baldemarskilde.
4. Erich Begtrup Holst, Søn af Pastor H. G. Holst, Sognepræst til Egitslesmagle i Sjælland.
5. Frederik Christian Schiott, Søn af afdøde Krigsraad N. F. Schiott i Slagelse.
6. Ludvig Peter Christian Engberg, Søn af Forpagter P. C. Engberg paa Jurendahl.
7. Iver Hemmer Gudme, Broder til Nr. 10 i tredje Klasse.

8. Christian Otto Peter Grundtvig, Søn af Kjøbmand P. C. T. Grundtvig i Ringsted.
9. Julius Wulff, Søn af Kjøbmand A. Wulff i Slagelse.
10. Lorentz Johan Detlef Werner, Søn af Procurator og Tiendecommissair C. J. Werner, Forvalter ved Ringsted-Kloster.
11. Carl Christian Alsing, Broder til Nr. 5 i tredie Klasse.
12. Victor Emil Christensen, Søn af Forvalter J. P. Christensen paa Holsteinborg.
13. Holger Ludvig Drik, Søn af Provst C. M. Drik, Sognepræst for Tiffø, Hornbek og Hellebek Menigheder i Sjælland.
14. Moritz Christian Julius Anthon, Søn af Capitain J. E. Anthon, Told- og Consumptions-Inspecteur i Slagelse.

Første Klasse.

1. Jørgen Jørgensen Hjorth, Søn af Forpagter J. Hjorth paa Egemark.
2. Johannes Magnus Baldemar Nellemann, Søn af Hospitalsforstander M. G. Nellemann i Slagelse.
3. Hans Andreas Dahl, Søn af Møller H. A. Dahl i Hollose Mølle.
4. Niels Carl Christian Staal, Søn af Bataillons-Chirurg J. Staal, Underlæge ved 4de Dragon-Regiment, i Slagelse.
5. Einar Lauritz Wellmann Staal, Broder til Nysnævnte.
6. Niels Benzon, Søn af Pastor C. H. B. Benzon, Cappellan pro persona ved St. Peters Kirke og Hospitalet i Slagelse.

7. Frederik Wulff, Broder til Nr. 9 i anden Klasse.
 8. Hugo Rudolph Anthou, Broder til Nr. 14 i anden Klasse.

Al disse Disciple agtes Conrad Frederik Bugge Aschlund i Aar dimitteret til Universitetet.

De i indeværende Skoleaar i de forskjellige Classer gennemgaaede Pensa ere følgende:

Fjerde Klasse: Livii Hist. lib. IV et V, Ciceronis Disputatt. Tuscul. lib. II et III; Eiusd. Oratt. pro lege Manilia, in Catilinam, pro Rege Deiotaro; Horatii Odar. lib. I, IV, Epodon liber, Carmen seculare; Virgilio Aeneid. lib. I et VI; Madvig's Latinse Sproglære. — Herodoti Hist. lib. VI; Platonis Apologia Socratis; Luciani Charon sive Contemplantes, Vitarum Auctio, Piscator sive Reviviscentes; Homeri Iliad. lib. XIII—XVI; Langes Græsse Grammatik, især Syntaren. — Genesis c. 16—50 og Lindbergs Hebraiske Grammatik. — Thortsens Historiske Udsigt over den Danske Litteratur § 1—13. — Krog Meyers Lærebog i den christelige Religion; Herslebs Bibelhistorie; Marci Evangelium og Pauli Epistolae ad Thessalonicenses I et II. — Den gamle Historie efter Langberg, Middelalderens og den nyere Historie efter Andersen. — Geographien efter Ingerslev. — Det befalede Cursus af Arithmetiken efter Berg (den ældre Udg.); desuden er gennemgaaet de bestemte Figuringer af første Grad med een og flere Ubekjendte, de quadratiske Figuringer saavel rene som urene, Permutationer, Arrangementer og Combinationer, Progressioner og Logarithmer. — Geometrien efter Bergs og Bjørns Lærebøger;

desuden en kort Fremstilling af Stereometrien, især efter Legendres Methode. — Hjorts Tydske Læsebog S. 198—236 og 631—644; Schillers Wallensteins Lager, Die Piccolomini 1ster und 2ter Aufzug; Hjorts Tydske Grammatik. — Bjerrings Lectures Françaises S. 10—32 og S. 48—80; Chronique du temps de Charles IX 1572 par Prosper Mérimée Chap. 1—5; Deichmanns Franske Grammatik.

Tredie Classe: Caesaris Comm. de Bello Gall. lib. VII et I cap. 1—42; Ciceronis Orat. pro Milone; Terentii Heauton timorumenos; af Madvigs Latinske Sproglaere Bøiningelæren og Syntaxen § 206—370, med Forbigaaelse af nogle Anmærkninger og enkelte Paragrapher. — Herodoti Hist. lib. IX c. 28—95; Homeri Iliad. lib. XI vs. 544—XIII vs. 294; af Ranges Græske Grammatik Formlæren. — Af Genesis de Ældre cap. 16—21, de Yngre cap. 1—2. De Ældre have af Lindbergs Hebraiske Grammatik læst Formlæren indtil Nominerne, de Yngre af Müllers Hebraiske Grammatik Formlæren indtil verba irregularia. — Af Krossings poetiske Læsebog 2den Deel ere forskjellige Digte lærte udenad og forklarede; Bentziens Danske Grammatik S. 1—86 og 113—129; Holsts Interpunctionslære. — Krog Meyers Lærebog § 1—108 (med Undtagelse af § 31—34); Herslebs Bibelhistorie. — Af den ældre Historie: Romernes fra Aar 264 f. Chr. til det vestlige Romerske Riges Fald 476 eft. Chr.; af den nyere Historie: Sverrigs, Ruslands, Polens, Preussens og Tydscklands Historie. — Af Geographien: Amerika og Australien, og i Europa Nigere Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen, Tydsckland og Danmark. — Arithmetik: efter Berg (den ældre Udg.) alle de Afsnit, som paa Indholdsregisteret findes anførte uden at være betegnede med *. Nogle af de yngre Disciple have læst et ignende Pensum efter den nyeste Udg. af samme Forfatters

Lærebog. — Geometrie: hele Planimetrien efter Bergs Lærebog med Undtagelse af Tillæget. — Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 194—237; Sammes Grammatik S. 4—75. — Borrings Études littéraires Tome I (2den Udg.) S. 306—325, 333—350, 352—354, 355—361, 363—369; Sammes Grammatik S. 25—122.

Anden Klasse: Cornelii Nepotis Lysander, Alcibiades, Thrasybulus, Conon, Dion, Iphicrates, Chabrias, Timotheus, Datames, Epaminondas, Pelopidas; Phaedri Fabular. lib. I, II, III lib. I—10, af Madvigs Latinske Sproglære Lyds læren, Bøiningxlæren, hele første Afsnit og 2det Afsnits første Capitel af Ordfoiningxlæren med Forbigaaelse af det, der er trykt med Anmærkningstyper. — Langes Græske Læsebog S. 1—20; de Eldre tillige S. 23—26, 95—101 og 115—124; af Sammes Grammatik det Meste af Formlæren, de Eldre tillige Accentlæren og de uregelmæssige Verber med Undtagelse af de episke Former. — Krossings poetiske Læsebog 1ste Deel S. 25—100; Bentziens Grammatik S. 97—129 og S. 1—19; Holsts Interpretationslære. — Valles Lærebog i den christelige Religion, de fire sidste Capitler; Herslebs Bibelhistorie S. 172—249. — Af den ældre Historie: Romernes fra Aar 133 f. Chr. til Keiser Commodus; af den nyere Historie: Danmarks fra Calmar Unionen, Norges, Sverrigs, Ruslands og Polens Historie til August III. — Af Geographien: Afrika, Amerika og Australien, og i Europa Nigern Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen og Tydskland til Württemberg. — Arithmetik: efter Berg (den nyeste Udg.) Cap. I—VI, Cap. VIII, 122—130, Cap. X, 151—158, Cap. XI og Cap. XIII. — Geometrie: efter Berg Afdel. I—II Cap. I § 1. — Riises Tydske Læsebog for Begyndelsesclasserne S. 153—208; Hjorts Grammatik S. 47—75 og 4—34; Borrings Manuel de langue Française S. 30—61

(de yngre S. 1—28); Sammes Grammatik S. 61—112 (de yngre S. 25—65).

Første Klasse: Borgens Latinske Læsebog de tre første Afsnit; de Ældre tillige det femte Afsnit og de 36 første Stykker af sjette Afsnit; af Madvigs Sproglære Lydlæren og Boiningslæren i et Udtog, svarende til det i Forfatterens Bemærkninger antydede første Cursus. — Molbechs Danske Læsebog S. 138—187; Bentziens Grammatik S. 1—48; Holsts Interpunctionslære S. 1—12. — Valles Lærebog de fire første Capitler; Birchs Bibelhistorie til S. 101. — Koføds Udtog af Historiens vigtigste Begivenheder til Frederik II af Preussen. — Af Geographien: Staterne i Europa forfra til Kongeriget Holland efter Ingerslev. — Geometrie: efter Berg Afdel. I Cap. 1—2.

Bed Tegneunderviisningen i de to nederste Classer øves Disciplene afvekslende i geometrisk Tegning og i Frihaands-tegning.

I mit forrige Program har jeg bemærket, hvor noie Skolens Pengevæsen er forbundet med Hospitalets, eftersom $\frac{2}{3}$ af den saakaldte Fællesfonds samtlige Indtægter tilfalde Skolen, medens de $\frac{1}{3}$ anvendes til Hospitalets egne Fornødenheder. Jeg har derfor troet, at en kort Oversigt over Hospitalets Status efter Regnskabet for Aaret 1841 ikke vilde være uinteressant for disse Blades Læsere.

1. Fællesfondens Kapitaler		Renter.
i Solv.	119,912 Rbd. 54½/β	4811 Rbd. 34/β
2. Ditto i Sedler.	17,872 — 65 -	718 — 20 -
3. Rgl. Obligat. i Solv	500 — " -	20 — " -
Tilfsammen		138,285 Rbd. 23½/β
		5549 Rbd. 54/β

1. Hospitalets egne Kapitaler		Renter.
i Solv.	31,655 Rbd. 39 β	1314 Rbd. 82/β
2. Ditto i Sedler	41,249 — 60½-	1625 — 13 -
3. Rgl. Obligat. i Solv	1,023 — 36 -	38 — 84 -
Tilfsammen		76,928 Rbd. 39½/β
		2978 Rbd. 83/β

Desuden har Hospitalet Tiender af følgende Sogne: Ballendrup, Bjerneede, Bjerresønder, Braaby, Bromme, Eggersløvmagle, Finnerup, Flakkeberg, Fyrendahl, Gjerløv i Slagelse Herred, Gjerløv i Løve Herred, Gjerløv i Løve Herred, Gimlinge, Gudum, Hallagerlille, Havreberg, Hemmesøi, Høve, Karrebek, Kindertofte, Lundforlund, Marvede, Munkbjergby, Nordrup, Ottestrup, Øvstemark, Reersløv, Skjelleberg, Slagelse lille, Slotsbjergby, Sludstrup, Soelberg, Sorterup, Søby, Sønderup, Sørbymagle, Tingjellinge, Vallensved, Vemmeløv, Ørslov.

Bederlaget for disse Tiender er deels bestemt ved de anordnede Tiendecommissioner, deels ere de overdragne paa 10 Aar, i hvilket Tilfælde Hospitalet betaler alle Skatter af dem, deels overdragne for bestandigt ved mindelige Foreninger, deels bortkøstede paa Livstid, saaledes som omstaaende Fortegnelse viser.

	Hartforn.				Aarlig Afgift				
	Ibr.	Stp.	Fbt.	Alb.	i Byg.			i Penge.	
Ibr.					Stp.	Fbt.	Rbb.	Saa.	
1. Tiender, som ere bestemte ved de anordnede Tiender-commissioner	2644	5	"	$\frac{5}{8}$	1421	1	$3\frac{1}{2}$	"	"
2. Tiender, som ere overdragne paa 10 Aar fra 1833	4419	2	3	$\frac{70\frac{3}{4}}{10}$	2239	"	$3\frac{5}{7}\frac{1}{2}$	"	"
3. Ditto paa 10 Aar fra 1834	515	4	1	$\frac{1}{2}$	259	7	$\frac{2}{3}$	12	55
4. Ditto paa 10 Aar fra 1840	244	1	2	$2\frac{1}{10}$	123	2	$3\frac{2}{3}$	"	"
5. Ditto paa 10 Aar fra 1841	323	"	1	$\frac{3}{4}$	198	"	$1\frac{6\frac{5}{19}}{2}$	"	"
6. Ditto paa 10 Aar fra 1832	27	4	1	$\frac{9}{16}$	17	3	$3\frac{2}{3}$	"	"
7. Ditto paa 10 Aar fra 1835	501	3	2	$2\frac{1}{6}$	270	1	$1\frac{1\frac{4}{5}}{7}\frac{2}{6}$	"	"
8. Ditto paa 10 Aar fra 1838	156	1	1	$1\frac{1}{4}$	78	"	$2\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	"	"
9. Ditto paa 10 Aar fra 1840	197	3	"	2	111	"	$2\frac{7}{8}$	"	"
10. Tiender, som ere overdragne for bestandigt ved mindelige Foreninger	951	7	1	2	528	3	$2\frac{5\frac{1}{3}}{3}\frac{1}{6}$	55	15
11. Tiender, som ere bortkæstede paa Livstid og som betales med Penge.	225	4	2	$1\frac{1}{6}$	"	"	"	135	$3\frac{1}{4}$
Tilsammen	10206	6	2	$2\frac{6\frac{7}{14}}{10}$	5246	7	$1\frac{6\frac{0\frac{1}{10}}{100}}{8}$	202	$73\frac{1}{4}$

Endvidere havees følgende Indtægter:

12. Jordskyld af Slagelse By.	"	"	"	"	"	"	"	3	70
13. Jordafgifter i Byg og Penge:									
A. Lillevang (82 $\frac{3}{4}$ Tdr. Land. geom. Maal). . .	14	"	2	$\frac{3}{4}$	215	5	$11\frac{1}{4}$	2	"
B. Dvermarksjorderne (65 $\frac{5}{8}$ Tdr. Land)	8	5	1	$1\frac{1}{2}$	124	4	$2\frac{1}{2}$	"	"
C. 3 Vestermarken, Mellemmarken og Østermar- ken 69 Tdr. Land	8	1	1	$\frac{1}{3}$	120	3	$\frac{1}{2}$	17	48
D. Gudumsmark (6 $\frac{1}{4}$ Tdr. Land)	"	5	3	$1\frac{1}{4}$	3	1	$3\frac{3}{4}$	"	"
E. Grundtartslobderne (45 Tdr. Land), hvoraf Ind- tægten tilfalder Hospitalet alene	3	"	2	$\frac{1}{4}$	19	2	$2\frac{3}{4}$	"	"
14. Jordegods og Huusafgifter i Nye Holbeks og Nye Sore Amt.	"	"	"	"	10	"	"	1	12
Tilsammen	34	5	2	$\frac{1}{2}$	493	1	$21\frac{3}{4}$	24	34

Desuden havees af det under Nr. 14 anførte Jordegods i aarlig Afgift 7 Tdr. 4 Skp. Rug og 4 Tdr. $4\frac{1}{2}$ Skp. Havre.

Af Regnskabet for 1841 vil jeg her kun meddele Hovedsummerne:

	Hele Summen.		Hospitalet alene.		Skolen.	
	Rbd.	Skil.	Rbd.	Skil.	Rbd.	Skil.
Hele Indtægten i Sedler	38798	95½	26709	79⅔	12089	16⅕
Udgifterne tilligemed Restancerne i Sedler	33640	55	21979	13⅔	11661	41⅔
I følge en Directions-Beslutning skal en Udgift, som i Regnskabet for 1840 er paalagt Skolen, gaae paa Hospitalets Regning	5158	40½	4730	65⅔	427	70⅔
"	"	"	÷ 8	85⅓	+ 8	85⅓
Contant Beholdning	5158	40½	4721	76⅓	436	60⅔
Restancerne udgjøre	2135	72	1693	64⅔	442	7⅕
Indtægterne i rede Solv	452	55	326	62⅓	125	88⅔
Udgifterne i rede Solv	275	88⅔	150	"	125	88⅔
Contant Beholdning	176	62⅓	176	62⅓	"	"

Jeg skal dernæst som sædvanligt give et Udtog af Skolens eget Regnskab for Aaret 1841:

	Rbd.	Skll.
Samtlige Indtægter have beløbet sig til	12797	43½
Udgifterne	11925	66½
Beholdning	871	73
Indtægterne have været følgende:		
1. Beholdning efter Regnskabet for 1840.	1442	34½
2. Indtægter ifølge Decisionsposterne til Regnskabet for 1840	3	58
3. Restancer efter Regnskabet for 1840	222	81
4. Renter af Skolens Kapital (828½ Rbd.)	33	12
5. Heininge Sogns Kongetiende (113 Tdr. 4½ Sp. Byg).	357	21
6. Af Byens Kirker 3 Tdr. Byg	9	6
7. Afgiften af Skolegaardens Grundtaxiløb (7½ Tdr. Land).	18	56
8. Degnepensioner.	223	80
9. Samtlige Skolecontingenter (Skolepenge, Lyses og Brændpenge, Indskrivningspenge, Refusion for Charakterbøger)	622	68
10. Indtægter af Slagelse Hospital	9009	68½
11. Overskud af Kallundborg nedlagte Latinskoles Indtægter for Aaret 1840	254	86
12. Renten af det Drølevske Legat fra Korsør (50 Rbd.)	2	"
13. Refusion af Skatter af Skolens Jorder	20	12½
14. Tilfældige Indtægter.	2	33
15. Tilbagebetalte Gageforstud	575	"
Tilsammen	12797	43½

Udgifterne have været følgende:

	Rbd.	Skil.
1. Udgift ifølge Decisionposterne til Regnskabet for 1840	"	69
2. Gager til fem faste og een constitueret Lærer	4000	"
3. Betaling til andre Lærere (Sanglærer, Gymnastiklærer og Tegnelærer)	257	32
4. Gratialer til to Lærere	200	"
5. Pension til en entlediget Lærer	533	32
6. Regnskabsforeens Procenter for 1841	164	56
7. Skatter af Skolegaarden, dens Jorder og Heininge Tiende	122	52½
8. Udgifter til Bibliothekets Forsyning	216	28
9. Udgifter i Anledning af Bygningernes Bedligholdelse	298	42
10. Udgifter til Inventariets Bedligholdelse og Forøgelse	34	61
11. Udgifter til de gymnastiske Apparaters Bedligholdelse og Forøgelse samt til Badetoure for Disciplene	77	82
12. Brændselsfornödenheder	149	32
13. Belysningsudgifter	38	32
14. For Skoleopvartningen og Budløn	34	"
15. Til Skorstensfeier og Bliffenslager	16	"
16. Expeditionsgebyr	12	"
17. Programmets Trykning og Hestning	82	13
18. Bidrag til Oprettelse af et Morstabsbibliothek for Disciplene	50	"
19. Forskjellige Udgifter	63	87
20. Bevilgede Gageforstud	200	"
21. Udestaaende Restancer for 1841	244	24
22. Afgivet Overskud til den almindelige Skolefond	5100	"
Tilsammen	11925	66½

I Programmet for 1840 (S. 48 f.) har jeg berettet, at Stipendiefondens Kapital beløb sig til 8600 Rbdl. Sølv. Denne er nu fra 11te Juni Termin bleven forøget derved, at 200 Rbdl., som efterhaanden vare opsparede, ere udsatte paa Renter. Kapitalformuen er saaledes 8800 Rbdl.

Ved Resolution af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler af 20de Novbr. 1841 ere Beneficierne for Skoleaaret fra 1ste Octbr. 1841 til 30te Septbr. 1842 fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbdl. Sølv (af hvilke 20 Rbdl. udbetales og 30 Rbdl. oplægges): C. F. B. Aschlund og H. A. Glod.

2. Mellemste Stipendium, 35 Rbdl. Sølv (af hvilke 15 Rbdl. udbetales og 20 Rbdl. oplægges): C. Salicatti og J. E. J. D. Møller.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbdl. Sølv (af hvilke 10 Rbdl. udbetales og 10 Rbdl. oplægges): H. N. S. J. Magnus, J. J. L. Schierner, C. E. F. A. Laasen, N. P. E. M. Sylow, T. S. Greensteen, Joachim Gudme.

4. Fri Underviisning (foruden Stipendiarierne): M. A. Alsing, P. F. C. E. Salicatti, P. S. E. Harboe, P. B. F. Ronne, E. B. Hoff, B. E. Christensen, J. Wulff, P. E. Neefe, C. E. Alsing, F. C. Schiøtt.

Ifølge Ansøgning fra Overlærer Mag. Whitte blev der af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler under 6te Novbr. 1841 tilstaaet 50 Rbdl. til at grundlægge et Morskabsbibliothek for Skolens Disciple. Af disse, hvis hele Antal dengang udgjorde 38, meldte sig 36 som Deeltagere; efterat tvende af disse ere udgaede af Skolen, udgjør Deeltagernes Antal for Tiden 34. Betalingen, som erlægges

i Juli og December Maaned, er 3 Mark halvaarligen, og herfor erholder enhver Deeltager 1 à 2 Bøger ugentligen.

Indtægterne have saaledes, Restancerne iberegneede, hidtil udgjort 85 Rbdl. Udgifterne for Indkjøbet og Indbindingen af Bøgerne andrage et Beløb af omtrent 90 Rbdl.; men da alle Regningerne endnu ikke ere indkomne, kan en fuldstændigere Meddelelse af Regnskabet ikke gives i dette Aars Program.

Morskabsbibliotheket indeholder følgende Skrifter:

1. *Almanach der Revolutionscharaktere für das Jahr 1796.
- 2—3. Andersen, en Digters Bazar (i to Dele).
- 4—9. — Eventyr, fortalte for Børn (6 Hefter).
10. — En Fodreise.
- 11—14. *Archenholz, Udsigt over det brittiske Folks Historie, oversat, 2den, 4de, 5te og 6te Deel.
- 15—18. Baggesen, Labyrinthen eller Digtervandring, 4 Dele.
- 19—20. Bernhard, Carl, Et Aar i Kjøbenhavn, 2 Dele.
- 21—25. Blicher, S. S., Noveller, 5 Bind.
26. Bohr, Tordenskjolds Levnet.
- 27—29. Bulwer, Nat og Morgen, 3 Dele.
30. Chamisso, A. v., Peter Schlemihl.
31. *Clasen, Maren, Hersilia og Thekla, et Familiemaleri.
32. *Den danske Bondeven, første Aargang.
- 33—34. Dansk Folketaler for 1841 og 1842.
- 35—37. Forfatteren til en Hverdagshistorie, Noveller, udgivne af J. L. Heiberg, 3 Bind.
- 38—40. — — nye Fortællinger, udg. af Heiberg, 3 Bind.
41. — — Aar og Fjern, Novelle, udg. af Heiberg.
42. Hauch, Svend Grathe eller Kongemødet i Nøeskilde, en Tragoedie.
43. — Guldmageren.
44. — Wilhelm Zabern.

- 45—46. Hauch, en polsk Familie, 2 Dele.
- 47—53. Heiberg, J. L., Skuespil, 7 Bind.
- 54—55. — Digte og Fortællinger, 2 Bind.
- 56—57. — prosaiske Skrifter, 2 Bind.
58. *Holberg, Peder Paars (ved Boye, 3die Udg.).
59. — Niels Klims underjordiske Reise (ved Dorphy).
60. *— Bergens Beskrivelse.
- 61—63. Ingemann, Baldemar Seier, 3 Dele.
64. — Kunuk og Naja, eller Grønlanderne.
65. Lypiau, Reformationens Indførelse i Danmark.
66. Marryat, Masterman Flinck, oversat.
- 67—69. *Molbech, Skildringer og Fortællinger af den danske Historie, 1ste Deels 2den Afd. og 2den Deels 1ste og 2den Afd.
- 70—72. — Breve fra Sverrige i Aaret 1812, 3 Dele.
- 73—74. *Morier, James, Hadshi Baba, oversat, 2 Dele.
75. Müller, E. C., Ausgars Levnet.
76. *Mærkværdigheder om General Dumouriez, oversat.
- 77—78. *Oldnordiske Sagaer, udgivne af Rafn, 1826 og 1829. 2 Bind.
79. Paludan=Müller, Dandsferinden, Amor og Psyche (1 Bind).
80. — Adam Homo, 1ste Deel
81. *Paulding, James, Sybrandt Westbrook eller Hol-
lænderens Arne, oversat.
82. *Pedersen, P., Tycho Brahes Levnet.
83. *Peteresen, N. M., Luthers Levnet.
84. — — Hans Egedes Levnet.
85. Pontoppidan, Reise til Sydameric.
86. *Riise, Archiv for Historie og Geographie, November Hefte 1827.
87. *Rohmann, Reformationens Indførelse i Danmark.

88. *Sundt, Udtog af en Dagbog.
 89—92. *Swift, Gullivers Reise, oversat (i 4 Dele).
 93. Sødring, Dagbog paa en Reise i Sydhavet.
 94. Tegnér, Frithiofs Saga, oversat af Boye.
 95. — Axel, med Oversættelse af Boye.
 96. Trane, T., humoristiske Noveller.
 97—98. Vigny, A. de, Cinq-Mars, 2 Voll.
 99—110. *Walter Scott, Napoleons Levnet, oversat af Høst
 (10 Dele), med Udsagn af Napoleon og Svar til
 G. Walter Scott af Louis Bonaparte.
 111. Winther, Chr., Digte og Træsnit.
 112. Dehlenschläger, Drvarodds Saga.
 113—118. — Tragoedier, 1—6 Bind.

Af disse Bøger ere de, som ovenfor ere betegnede med *,
 skjenkede til denne Samling af forskjellige Lærere og Disciple.

Skoletibliotheket selv er siden sidste Programs Udgivelse
 blevet forøget med følgende Bøger:

- C. F. Allen, Haandbog i Fædrelandets Historie, 2den Udgave.
 Kbhvn. 1842. 8.
 Annaler for Nordisk Oldkyndighed, udgivne af det Kgl. Nor-
 diske Oldskrift-Selskab. 1839—1841. 8.
 Jens Baggesens Biographie, udgivet af A. Baggesen. 1ste
 Vds. 1ste Deel. Kbhvn. 1842. 8.
 A. Balbi's allgemeine Erdbeschreibung. Dritte, nach der neue-
 sten französischen und italienischen bearbeitete Ausgabe von
 J. F. G. Cannabich, R. Vogel und A. Wimmer. I—II.
 Pesth 1842. 8.
 Becker's Verdenshistorie. 3die Binds 1ste—7de Hefte. Kbhvn.
 1841. 8.

- P. C. Berg, *Værebog i Stereometri og Plantrigonometri.* Kbhvn. 1841. 8.
- A. P. Berggreen, *Folke-Sange og Melodier, fædrelandske og fremmede, udsatte for Pianoforte. Iste—6te Levering.* Kbhvn. 1842. 4.
- H. S. Blache, *Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Aarhus Cathedralsskole i Septbr. 1841.* Aarhus. 8.
- S. N. J. Bloch, *Fortsatte Undersøgelser om det gamle Helleniske Sprogs rette Udtale. 2det Hefte. Koeskilde 1841.* 4. (Progr.)
- H. Bobrik, *Griechenland in altgeographischer Beziehung. Nebst einer Karte von Griechenland.* Leipzig 1842. 8.
- (P. G. Bohr), *Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Rønne lærde Skole i Septbr. 1841.* Rønne. 8.
- B. Borgen, *Forsøg til en Fremstilling af den latinske Declination og Kjønlære.* Kbhvn. 1841. 8. (Progr.)
- Brage og Idun. 4de Binds 2det Hæfte. Kbhvn. 1841. 8.
- Budget for Aaret 1842 for samtlige Stats-Indtægter og Udgifter, vedkommende Kongeriget Danmark og Hertugdømmene Slesvig, Holsteen og Lauenborg med tilhørende Biskopdømme. Kbhvn. 1842. 4.
- H. M. Chalzbäus, *Historische Entwicklung der speculativen Philosophie von Kant bis Hegel. 2te Aufl.* Dresden und Leipzig 1839. 8.
- Danmark. Et malerisk Atlas af C. F. Christensen og J. Gray. Med poetiske Vignetter af J. L. Heiberg. I—IV Hefte. Kbhvn. 1842. 4.
- J. S. Ersch und J. G. Gruber, *Allgemeine Encyclopädie. 1ste Sect. 35 Th.; 2te Sect. 19 Th.; 3te Sect. 15 Th.* Leipzig 1841. 4.
- Th. H. Erslew, *Almindeligt Forfatter-Lexicon for Kongeriget*

- Danmark med tilhørende Bilande fra 1814 til 1840. 1ste—2det Hefte. Kbhvn. 1841—42. 8.
- C. E. Fenger, De erysipelate ambulanti disquisitio. Havniæ 1842. 8.
- E. W. Fischer, Griechische und Römische Zeittafeln. 3te Liefer. Altona 1841. 4.
- H. M. Flemmer, Efterretninger om Frederiksborg lærde Skole for Skoleaaret 1840—41. Kbhvn. 1841. 8. (Progr.)
- Geschichte der europäischen Staaten, herausgegeben von A. H. L. Heeren und J. A. Ufert. 18te Liefer. 2te Abth. Hamburg 1842. 8.
- Grönlands historiske Mindesmærker. 3die Binds 1ste Hefte. Kbhvn. 1842. 8.
- J. Grønlund, Om Underviisningen i Dansk ved Kolding lærde Skole. Odense 1841. 8. (Progr.)
- M. Hammerich, Om det mundtlige Foredrag, hvorfor og hvorledes det bør udvikles i vort Underviisningsvæsen. Kbhvn. 1841. 8.
- J. L. Heiberg, Intelligensblade. Nr. 1—9. Kbhvn. 1842. 8.
- J. A. Heinichen, Lehrbuch der Theorie des lateinischen Stils. Leipzig 1842. 8.
- Herculanum und Pompeii. 169—186 Lieferung. Hamburg 1841. 8mai.
- Herculanum et Pompéi par H. Roux Aîné, et accompagné d'un texte explicatif par M. L. Barré. Musée secret. Paris 1840. 8mai.
- Historisk Tidsskrift. 3die Binds 1ste og 2det Hefte. Kbhvn. 1841—42. 8.
- R. Hoef, Römische Geschichte vom Verfall der Republik bis zur Vollendung der Monarchie unter Constantin. 1ster Bd. 1ste Abth. Braunschweig 1841. 8.

- Index Lectionum in universitate regia Hauniensi per semestre hibernum a. 1841 et per semestre aestivum a. 1842 habendarum. Hauniae 1841—42. 4. — Samme paa Danff.
- C. F. Jørgensen, Materialier til at indøve den Franske Formlære. Kbhvn. 1841. 8. (Foræret af Forf.)
- J. Jónssyni, Skrifla um Besæstada-Skóla fyrir skólaárið 1840—41. Videyar Klaustri 1841. 8.
- Ehr. Jürgensen, Elementair Arithmetik og Algebra. 2den Udg. Kbhvn. 1841. 8.
- C. Kayser, De eventu sectionis cæsareæ. Havniæ 1841. 8.
- S. A. Kierkegaard, Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates. Kbhvn. 1841. 8.
- K. E. Kindblad, Ordbok öfver Svenska Språket. 3die Häftet. Stockholm. 8.
- N. B. Krarup, Om Oprettelse af Elyster eller Asyl for formuende Folks Børn. Kbhvn. 1842. 8. (Progr.)
- J. H. Krause, Olympia oder Darstellung der grossen Olympischen Spiele und der damit verbundenen Festlichkeiten. Wien 1838. 8.
- A. F. Krieger, De legibus ad ordines provinciales referendis. Hauniae 1841. 8.
- H. Krøyer, Naturhistorisk Tidsskrift. 3die Bds. 6te Hefte og 4de Bds. 1ste Hefte. Kbhvn. 1841—42. 8.
- F. Lange, Efterretninger om Bordingborg lærde Skole for Skoleaaret 1840—41. Kbhvn. 1841. 8. (Progr.)
- C. J. Lénström, Svensk Anthologi eller vald Samling af Svenska Skaldestycken från äldre till nyare Tider. I—III. Örebro 1840—41. 12.
- Lister over Examen Artium i Aaret 1841. Kbhvn. Fol.
- Liste over de i Aaret 1840 til Universitetet dimitterede Studerende, som i Aaret 1841 have bestaaet Anden Examen. Kbhvn. Fol.

- Lucianus ex recensione Caroli Jacobitz. I—IV. Lipsiae 1836—41. 8.
- F. Lübker, Commentar zu Horaz's Oden, Buch I—III. Schleswig 1841. 8.
- J. H. Mansa, Nørrejylland. Pl. II. Landk.
- M. Val. Martialis Epigrammaton libri. Edidit F. G. Schneidewin. I—II. Grimae 1842. 8.
- C. Molbech, Danst Dialect-Lexikon. 7de Hefte. Kbhvn. 1841. 8.
— — Forelæsninger ved Kjøbenhavns Universitet over Historiens Philosophie. I—II. Kbhvn. 1840—41. 8.
- Müller, Efterretninger om Horsens lærde Skole for Skoleaaret 1840—41. Kbhvn. 1841. 8. (Progr.)
- R. D. Müller's Geschichte der griechischen Literatur bis auf das Zeitalter Alexanders. Nach der Handschrift des Verfassers herausgegeben von C. Müller. I—II. Breslau 1841. 8.
- C. Paludan-Müller, Noget Ord om den historiske Underviisning i de lærde Skoler. Odense 1841. 8. (Progr.)
- R. C. Nielsen, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i den videnskabelige Realskole i Aarhus i Mai 1842. Aarhus. 8.
- N. V. Nissen, Om den i vore Dage paatænkte Udvidelse af Underviisningen i de lærde Skoler ved en Gymnasialclasse. Kbhvn. 1841. 8. (Progr.)
- C. Ottonis Commentatio de quibusdam Americæ meridianæ medicamentis parum cognitis. Hauniæ 1841. 4. (Progr.)
- H. Pauly, Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft. 28—34 Liefer. Stuttgart 1841—42. 8.
- C. P. Rosendahl, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Nykjøbing Cathedralsskole 1841. Nykjøbing. 8.
- J. F. Schouw, Danst Ugeskrift. Anden Række Nr. 1—17. Kbhvn. 1842. 8.

- H. P. Selmer, Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1840. Kbhvn. 1841. 8.
- Statistisk Tabelværk, udg. af den dertil allernaadigst anordnede Commission. IV og V Hefte. Kbhvn. 1841—42. Dverfol.
- H. Stephani Thesaurus Graecae linguae. Vol. III fasc. 8, Vol. IV fasc. 7, Vol. V fasc. I (Nr. 25—27). Parisiis 1841—42. Fol.
- E. Sterm, Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Kjøbenhavn. 3die Hefte. Kbhvn. 1841. 8. Dertil 5 Kort.
- Svend Nagesens Danmarks-Kronike, oversat og oplyst af N. Th. Jønger. Kbhvn. 1842. 8.
- (E. Tauber), Samling af biographiske Notitser om Noгле af de fra Aalborg Kathedralskole til Universitetet dimitterede Disciple. 2det Hefte. Aalborg 1841. 8. (Progr.)
- (P. N. H. Thorup), Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Ribe Kathedralskole 1841. Ribe 1841. 8.
- Thorvaldsen og hans Bærker. Texten forkortet efter Thiele ved F. C. Hillerup. 1ste Deel og 2den Deels 1—6 Hefte. Kbhvn. 1842. Fol.
- Lidskrift for Litteratur og Kritik. Udgivet af F. C. Petersen. 3die Aarg. 7—12 Hefte; 4de Aarg. 1—6 Hefte. Kbhvn. 1841—42. 8.
- H. M. Velschow, Om Folkemængden i Danmark i Midten af det trettende Aarhundrede. Kbhvn. 1841. 4. (Progr.)
- N. Werder, Logik. Som Kommentar og Supplement til Hegels „Wissenschaft der Logik“. : Oversat af W. J. J. Boethe. 1ste Afdel. Kbhvn. 1842. 8.
- A. S. Wesenberg, Emendationes M. Tullii Ciceronis Tusculanarum disputationum. Part. I. Viborg 1841. 8. (Progr.)
- J. K. Whitte, Liber de scriptoribus antiquis Chiis. Hauniae 1841. 8. (Progr.)
- W. Zytphen, Tidens Strøm. 10 Mader.

Den offentlige Examen
i
Slagelse lærde Skole
for Aaret 1842

foretages i følgende Orden:

Lørdagen den 17de September.

- 9— 1. De 3 øverste Classer: Latinsk Stil og Oversættelse.
" I Classe: Dansk Stil.
3— 6. De 3 øverste Classer: Dansk Stil.
" I Classe: Latinsk Stil.

Tirsdagen den 20de September.

- 9— 1. IV Classe: Latin, Græsk, Tydsk.
3— 6. II Classe: Tydsk og Fransk.

Onsdagen den 21de September.

- 9— 1. IV Classe: Religion, Arithmetik, Geometrie.
9—11. II Classe: Tegning.
3— 6. IV Classe: Hebraisk, Dansk, Fransk.
" II og I Classe: Regneprøve.

Torsdagen den 22de September.

- 9—12. IV Classe: Historie og Geographie.
9—11. I Classe: Tegning.
12— 1. IV og III Classe: Gymnastik.
3— 6. III Classe: Tydsk og Fransk.

Fredagen den 23de September.

- 9— 1. II Classe: Latin.
 3— 6. III Classe: Græsk og Danst.

Løvdagen den 24de September.

- 9— 1. II Classe: Arithmetik og Geometrie.
 3— 6. I Classe: Latin.
 " III Classe: Regneprøve.

Mandagen den 26de September.

- 9— 1. III Classe: Latin og Hebraisk.
 3— 6. I Classe: Danst og bibelsk Historie.

Tirsdagen den 27de September.

- 9— 1. II Classe: Historie og Geographie.
 3— 6. I Classe: Religion og Geometrie.

Onsdagen den 28de September.

- 9—12. III Classe: Arithmetik og Geometrie.
 12— 1. II og I Classe: Gymnastik.
 3— 6. II Classe: Græsk.

Torsdagen den 29de September.

- 9—11. III Classe: Religion og bibelsk Historie.
 11— 1. II Classe: Religion.
 3— 6. I Classe: Historie og Geographie.

Fredagen den 30te September.

- 9— 1. III Classe: Historie og Geographie.
 3— 6. II Classe: Danst og bibelsk Historie.
-

Mandagen den 3die October afholdes Censuren.

Tirsdagen den 4de October bestemmes til Prøve for de Disciple, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Onsdagen den 5te October foretages Translocationen, hver paa Underviisningen samme Dag tager sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Føresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bære denne Examen's mundtlige Deel med deres Nærvarelse.

Slagselse den 6te August 1842.

C. W. Elberling.

